

СРПСКИ НАРОД

ПРЕД НОВИМ ЗАДАЦИМА

Посета генерала Недића Вођи Рајху у Главном стану схваћена је као историска прекретница у српској јавности, а њена важност и значај за будућност српског народа и Балкана подвучена у јавности и у политичким круговима свију европских земаља. Она је потврдила раније коментаре немачке штампе и званичних немачких претставника, који су бележили симпатијама напоре генерала Недића да обезбеди ред и мир у српском простору, доприносећи тиме општој европској ствари у време најотсудније борбе Европе противу завојевача са Истока и са Запада.

Посета је дошла као логична и природна последица конструктивног става српског народа, који је нашао у себи снаге да поправи погрешке својих лакомицких управљача и да савлада рушилачке елементе у својој средини, задобијајући тиме услове за примање у чланство европске заједнице.

Овакво држање Немачког Рајха према српском народу има се првенствено приписати државничким врлинама генерала Недића, које су се нарочито испољиле у његовом реалистичком посматрању ситуације, у његовој хладној крвности и конструктивности у решавању постављених питања. А особито се подвлачи у страним коментарима његов одлучан и непоколебљив антикомунистички став, који је прихватио и цео српски народ, дајући му најпотпунију подршку у савлађивању комунистичких банди, које су по наређењу из Москве хтели да упаде варницу револуције у Србији и у овом делу света.

Приликом посете и разговора, које је водио са Вођом Рајхом у Главном стану и са Министром спољних послова г. фон Рибентропом, генерал Недић својим личним квалитетима потврдио је све ово. Његово схватање чести војника, који никад не гази дату реч, и по цену смрти, његова лојалност и витештво, његова мудрост у процењивању догађаја и његов реализам у схватању положаја Србије у данашњим приликама извијале су из сваке његове речи и неодољивом убедљивошћу јемчиле су за постојаност нове српске политике у правом европском смислу, који није код њега производ конјуктуре. Код њега је то аксиома, које се српски народ мора трајно придржавати, ако хоће да обезбеди себи место које му припада на Балкану и у Европи, као и да осигура себи напредак и просперитет.

Генерал Недић, претстављајући у највећој мери све најбоље рачне српске особине, допринео је својим личним ауторитетом да отпадну многе заблуде у погледу српског народа, које су грешке једне мањине створиле. Тако је српски народ задобио изгубљено поверење, што ће му много допринети да поправи свој положај у данашњици и да по-

степено припреми услове за бољу будућност у својој држави, као господар своје судбине, ако буде имао стрпљења и мудrosti до kraja.

Иста или слична схватања могу се наћи и у штампи других европских земаља, у француској или у неутралној штампи, у вези са посетом генерала Недића у Главном стану Вође Рајха.

Нови положај Србије

Углавном сви ови коментари подвлаче конструктивност српског народа, која се поново испољила после једног негативног периода, и која данас добија своју награду у афирмирању српске аутономије, у моралном признавању српске државе као чиниоца мира и реда на Балкану, која тиме стиче све већа права као држава у унутрашњем и у спољном погледу. Такав је по оцени иностранства нови положај Србије са новим великим могућностима за његово побољшање и утврђивање коначног статута српске државе у сваком погледу. До јуче, због вероломног и пустоловног антиевропског политичког једне клике управљача, стављена је ван

европске солидарности, данас, Србија генерала Недића на путу је да поврати своје старо место поштеног и часног члана европске заједнице, који лојално и искрено испуњава све своје обавезе.

Али тиме и наше дужности данас према нама сајима јесу још веће. Ова морална тековина, коју смо задобили нарочито благодарећи ставу генерала Недића, у коме нема ни трунке двосмислености или камуфлаже, јесте темељ на коме имамо да изградимо нашу нову будућност, у којој ће бити испуњене наше оправдане жеље и удовољене основне потребе за несметан национални развој и слободно културно стварање.

ЗАТО ОВУ НОВУ ЕПОХУ КОЈА НАСТАЈЕ У ЖИВОТУ СРПСКОГА НАРОДА ТРЕБА СХВАТИТИ КАО ДОБА НАЈВЕЋЕ СТРОГОСТИ И НАЈЧВРШЋЕ ДИСЦИПЛИНЕ ДА БИСМО ОПРАВДАЛИ ЗАДОБИЈЕНО ПОВЕРЕЊЕ И ДА БИСМО МОГЛИ ОСТВАРИТИ СВЕ МОГУЋНОСТИ, КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ У ТОМЕ ЧИНУ.

Она се не сме никако схватити као време попуштања и лаког живота, када је најтеже преброго и када опет сваки може да ради по своме жефу и да гледа само своје интересе. Најпогрешније би било схватити нову ситуацију, не водећи рачуна да је рат за будућност Европе ушао у најсудбноснију фазу, која захтева од свију европских народа велике жртве, било у хрви или у материјалним добрима.

Одбрана Европе од нападача са Истока и Запада остаје врховни закон данашњици, коме се имају повиновати како народи тако и појединци који живе на европском тлу. Потребе ове одбране долазе на прво место и сваки треба да буде свестан да се оне на првом месту имају задовољити.

Ми смо склони да брзо заборавимо и најтежа искушења и да се вратимо стариим навикама и слабостима; ми смо склони да слободу схватимо као распушњиште, да попуштање схватимо као нечију слабост. И баш због тога у данашњој новој ситуацији,

прете нам велике опасности да лакомисленошћу упропастимо велике могућности, које нам се сада указују.

Зато би било потребно да данас на прагу нове епохе сваки Србин учини испит савести и положи самом себи рачуна колико је допринео према својим могућностима да се српски народ спасе. Исто тако у светlosti нових догађаја треба да одреди шта треба да ради у новом раздобљу, да би извршио своју српску дужност према себи, према своме потомству и према својој Отаџбини.

Ако је јуче било неверице и сумње у намере Немачког Рајха

према српском народу, данас свакоме Србину, мора да буде јасно да Немачки Рајх не жели уништење српског народа. Напротив, он му даје могућности и сртве да кроз своју државу и својом властитом снагом чува себе у данашњој светској бури и припрема себи своју будућност.

Мислим да је дошао час када сваки српски родољуб, коме родољубље није у кићанци и не манифестије се на црквеним саборима, треба дубоко да се размисли како се у данашњим приликама најбоље служи Мајци Србији и на који начин може се најсигурније обезбедити опстанак и будућност српског народа. Ако могу да мисле својом српском главом и да без пристрасности процењују и упоређују поступке и догађаје, они ће морати да извуку извесне закључке и да се по њима управљају.

Тако ће они моći да повуку паралелу између држава Берлина и Лондона према српском

народу. У моменту када Берлин прима генерала Недића, као претставника српског народа и носиоца српске државне мисли, иако смо побеђени, дотле Лондон, тобожњи савезник, са примерним цинизмом шегачи се са српском емиграцијом, са људима који су због енглеских рачуна упропастили свој народ и које су »шумски« сматрали као своје претставнике у Лондону. Зар су немоћни да својим разумом увиде да Берлин бранећи Европу од црвених немани, спасава и српски народ од уништења под црвеним терором, дајући му поред тога сртве да се у својој средини бори противу експанзии Москве?

Куда ће сад »шумци«?

А шта ради дотле Лондон? Пошто је на захтев Москве дао сургун пасош српским политичарима, пошто је предао на милост и немилост Балкан и Југословију Сталтину, као цену за његове војничке напоре, Лондон је и »шумске« ставио под команду Сталтиновог генерала Тита.

Мислим да и сами »шумски«, ма колико им шумска перспектива мутила здрав разум и логику, морају једном да схвate стварност и фаталну улогу Лондона у судбини српског народа. И ко није малоумник или плаћеник, мораће да се одазове позиву Мајке Србије и да је више својим непромишљеним поступцима

за рачун Лондона не гађа у срце јер неки од куршума може бити и смртоносан. Ако имају у себи још трунке поштења и родољубља, ако се нису острвili или нису неизлечиви властољупци, они морају примити нову ситуацију и допринети својим држављем да се ред и мир у Србији сачувају,

да би српски домаћини могли да се посвете само раду, да би народ могао да живи у слози и братству, јер то је право српско родољубље које исповеда генерал Недић. Оно је до сада спасло српски народ и оно једино може да га сачува у новим критичним моментима, да му олакша положај у данашњици и обезбеди боље дане сутрашњице.

Данас још сваки има могућности да без зазора и без страха од санкција исправи своје гледиште и приступи генералу Недићу, који на целу правих српских родољуба врши велику историску мисију да одржи српски народ у вртлогу највеће светске буре и да га сачува за будућност. Сви треба да смо свесни

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

Бр. 38.

Год. II

Београд, 2 октобра 1943

ПРИМЕРАК 3.— ДИНАРА

П. И. Бр. 1943

Недељни преглед међународних дојађаја

Трећа годишњица Тројног пакта и данашњи рат

Идеја Тројног пакта — а то значи и ратна идеја једине државе Тројног пакта — је веома једноставна: Европа Европљанима и Азија Азијатима.

Нема природнијег политичког закона и оправданијег политичког захтева него овај — Европа Европљанима. Европа треба да живи без мешања у њен живот снага које формално или идеолошки не припадају европској култури.

Америка, односно Сједињене Америчке Државе не припадају формално нашем континенту, међутим од Светског рата нао-

је одбранбени рат уколико се гувише да живе на малом простору својих територија. Одбранбени рат воде државе Тројног пакта и зато је правда на њиховој страни.

На њиховој страни је правда, а у исто време и слога. Говорију министар — фон Рибентроп, Мусолинија и Шигемицуа — сведоче о потпуној једнодушности и једномишљености свих партнера Тројног пакта.

Обрнуто видимо код непријатеља. Сада се говори да ће се још ове године састати тројна конференција САД, СССР и Британије. И том приликом у британоамеричкој штампи испољава се бојазан да ће Стаљин доминирати на тој конференцији. Британски лист Економист, изгледа, не верује у могућност јединства у политичким циљевима Лондона, Вашингтона и Москве, и зато предвиђа опет поделу интересних сфера или један облик регионалне организације, у којој би свака од три велике силе била окружена једном грулом полусуврених држава.

И московски лист Правда каже правду о европским проблемима, и то каже на тај начин што третира те проблеме са чисто совјетском гледиштвом, не узимајући у обзир чињеницу да Енглези и Американци могу имати свој сопствени став у по-гледу ових проблема.

Али, и поред несумњивих доказа да постоји затегнутост односа између Англоамериканаца и Совјета (о томе, на пример, сведоче последње изјаве британ-

ског министра спољних послова), ипак треба имати у виду да су те несугласице само периферне природе. У главном, у битном питању, дошло је до споразума пошто су Британоамериканци одобрили Совјетима господарење у Европи.

Као први корак ка остварењу тог господарења Москва је одредила свог претставника за Медитерански комитет. Одређен је Вишински, који је дупло чуvenи човек. Чувен је по томе што је у својству генералног тужиоца СССР, а затим као водилац ГПУ-а, био најбрutalniji руковалац комунистичког терора. Чувен је и по томе, што је у својству заменика комесара за спољне послове унео изричito бруталну ноту у аферу пољске владе у вези са катинским отријем. Стаљин је послао у Медитерански комитет свог најбрutalnijeg сарадника, и тиме је показао да ће комунистичко крило тог комитета имати главну улогу.

Британоамериканци већ сада припремају терен за Вишинског, и постављају на Јужној Италији на административна места личности познате због свог комунистичког става.

Попуштајући пред Совјетима у медитеранској зони, а то значи у целој европској зони, Британоамериканци се спремају за велике међусобне империјалистичке борбе у другим зонама. У лондонском кабинету за министра финансија је наименован

Џон Андерсон, познати конзервативни империјалиста, који је у Индији стекао крваве заслуге захваљујући својој окрутности. Скоро истовремено у вашингтонском кабинету на место Самнер Велса дошао је Стетиниус као државни потсекретар у министарству иностраних послова. Ово је човек који се недвосмислено припремио за капиталистички и империјалистички прогрэм.

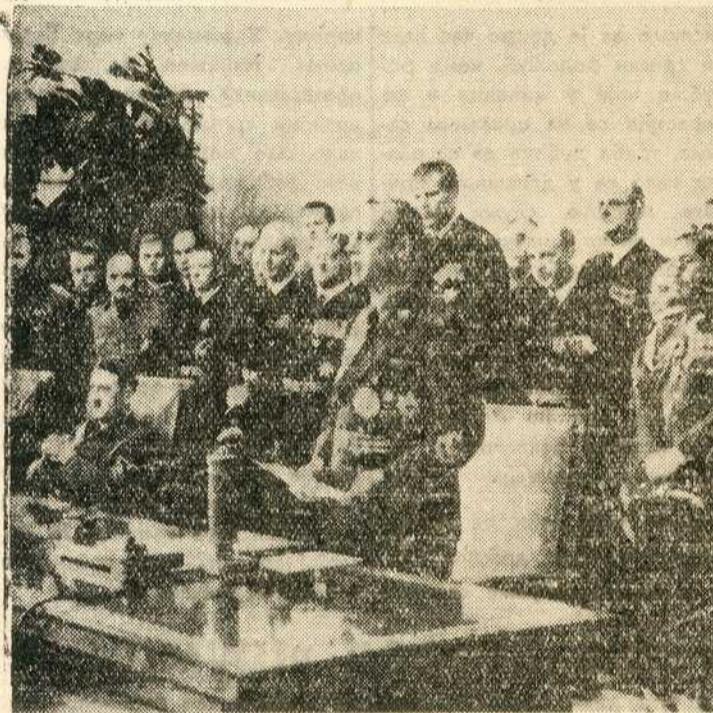
Према томе, облик политике држава коалиције добија све обређеније црте: СССР је заступљен терористом, у Британији се истиче конзервативац, у САД политика прелази у руке империјалиста капиталистичког праваца.

На другој страни видимо напоре који приказују да се политика држава Тројног пакта креће у правцу искрене међународне сарадње и обезбеђења интереса малих народова.

У Европи Рајх организује заједницу народа, независних и слободних. У Азији Јапан ради на истој бази, а Асошијетед прес пише из Вашингтона, да су тамошњи меродавни кругови одбацили мисао о стварању после рата међународне полиције за одржавање мира. У Вашингтону намеравају да створе такву полицију искључиво од Американаца и зато постоји пројекат установљења после рата америчке ваздушне флоте од 2500 бомбардера, која треба у својству ваздушне полиције да контролише цео свет.

Америчка претензија за светско господарење долази све више до изражaja.

МЕС.

У присуству Воје Рајха приликом потписивања Тројног пакта фон Рибентроп говори

вамо стално се мешају у политичке прилике Европе. Британија не може да се сматра да је саставни део Европе зато што њени интереси леже ван нашег континента, у областима других континената где се налази британско царство. Осим тога, психа Енглеза и њихови назори у погледу политичког морала радикално се разликују од европских.

Енглеска, међутим, традиционално води у Европи политику интрига и утиче на европски живот у најгорем смислу.

Трећа непријатељска сила, брњшевизам, је туђа Европи, јер је идеолошка разлика између европске културе и онога што називају совјетском културом — огромна. Али совјетска влада са њеним главним циљем, светском револуцијом, притискивала је европски живот својим револуционарно-политичким тежњама.

Европски народи хоће да буду независни од економског империјализма САД, од политичког империјализма Британије и од револуционарног империјализма московског комунизма.

Исто тако и народи Источне Азије не могу више да трпе чињеницу да је већи део тих народова подвргнут колонијалном или полуколоноијалном статуту. То

нису више они дивљаци, које су „откривали“ авантурести, морепловци, трговци или научници. То су народи који су на темељу своје националне много вековне културе изградили вишемање савремене појмове о животу и зато немају више потребе за туторима.

Њихови најглавнији и најбескорупулознији тутопи били су Британија и САД. Народи Источне Азије боре се за лозинку: „Азија Азијатима“ исто тако као што се народи Европе боре за левизму „Европа Европљанима“. То је њихово право, то им нико не може оспорити.

У том погледу садашњи рат

светским тржиштима. Стога је потребно да се под изговором војничког вођења рата темељно разоре бомбардовањима европски индустријски и пристанишни градови, и на тај начин за дуже време искључе из такмичења.

Рат бандита против Европе и рат господара робља против Азије. То је суштина британоамеричког ратовања. Уз то треба додати рат мрачног комунизма против светлих идеала културне Европе.

Ако се пре три године, на дан склapanja Тројног пакта ова истина о суштини британских, америчких и совјетских намера могла само наслутити, сада је она очигледна. Не објавивши до сада званично ратне циљеве, Вашингтон, Лондон и Москва су целом својом политиком, у рату и својом стратегијом открили те циљеве.

Најважнија је у тим циљевима намера да и даље, у случају победе коалиције, остане она које је највише допринећи стварању рата. А то је подела држава на луксузно богате и на сиромашне. Као што је министар Рибентроп рекао, постоји једна велика неправда на свету:

Док неки народи располажу огромним територијама које ни сами не могу да искористе, дотле се други народи формално гуше на оним малим комадима земље којима им припадају. Ту неправду треба уклонити. И зато овај рат није само рат за независност европских и азијских народа, већ и рат за праведнију расподелу земаљских блага.

И ова чињеница даје рату Тројног пакта одбранбени карактер. Државе Тројног пакта не боре се ради обогаћења, већ захтевају праведнију расподелу земаљских блага у нужној са- моодбрани, јер ти народи не мо-

енглеска се налази у овом раздобљу притељена између два савезника, који имају много више моћи, него што је то британска империја икада имала. Она више не игра улогу једне велике силе, која је пресудна у једној коалицији, као што је то био случај у прошлом светском рату, нпротив она је принуђена први пут у својој историји, да се прилагођава жељама и тежњама својих савезника.

Познато је, да је то довело не само до потпуног попуштања Совјетској Унији у свим европским питањима, већ и до продирања туђег начина мишљења у саму Енглеску, која се до сада ограђивала, и сматрала све што није енглеско мање вредним. То важи и у односу према Американцима, према којима су се Енглези увек осећали духовно вишним, социјално и снагом своје традиције, док сада имају осећај, да су у положају слабијег партнера.

То се могло уочити из говора, који је одржао Черчил у Кембриџу, кад га је хервардски универзитет прогласио за почасног доктора.

Черчил, том приликом, није пропустио да нагласи да му је мати Американка, као и да истакне неке чињенице, којима је хтео приказати све народе који говоре енглески, као једну заједницу. Тиме је хтео, да прикаже енглеске прилике у што ружичастој боји, што не одговара

Винстон Черчил

стварности, да даде биланс обеју народу, и избегају стварање неугодних закључака по британском империју.

Полуамериканац Черчил оправдаје се све контуре у светлим бојама сливају у једну целину: заједничко држављанство свих који говоре енглески, ублажавање права суворенитета оба народа, осигурање мира, и то све надајући се, да ће у тој заједници Енглеска имати водећу улогу, док би им Американци ставили на расположење потребне масе. Американци би имали за дужност, да сносе одговорност за цео свет, пошто сама Енглеска је сувише слаба, да би сама ове далекосежне задатке савладала.

Све то што је Черчил рекао,

са једном чудноватом мешавином уображености и слегања разменима, претставља стару методу давањем потстрека другим народима, за решавање најтежих задатака, док би се ограничена снага Енглеске, што више поште дела. У погледу будућности употребио је Черчил струју изреку, и то, да постоје само две могућности, или једна светска анархија или један светски поредак.

Шта се под тим Черчиловим „новим светским поретком“ подразумева, одавно је познато:

неограничена владавина Енглеса, Американаца и Совјета над свима народима света. Черчил је наново тврдио, да Енглези и Американци не желе задобијање територија ни тлачење других народа.

Судбина оних земаља, које су окупирани од „Уједињених народа“, дала је потребан коментар:

(Наставак на 5-тј странице)

Српски народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА: Теразије 5 месачин, I степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресек“ а. д. Влајковићева 8.

ДРЖАВНИШТВО И ЗАСЛЕПЉЕНОСТ

Уколико се рат буде ближно своме крају биће све јаснији дубоки државнички смисао политike мира, реда и рада, коју је генерал Недић инугурисао своме народу. Остављајући по страни да немир и нерад никад никоме добра нису донели, за српски народ и његову будућност је од пресудног значаја да он у сред ратног хаоса покаже своју конструктивност и своју државотворност.

Има један случај у историји немачког народа који је веома сличан нашем српском случају. Тридесетогодишњи рат био је један од најтежих ратова кроз који је немачки народ никад прошао. У току овога дугог рата немачки народ беше изгубио ништа мање него две трећине свога становништва. Када је несреща немачког народа била на врхунцу и када је изгледало да је све изгубљено појавио се један велики човек, који је ни из чега ударио темеље будућег Другог царства немачког.

Тај човек био је бранденбуршки велики изборни кнез Фридрих Вилхелм. Његова генијалност састоји се у томе што је он још у току овог страшног рата започео са обновом и препородом своје кнежевине, из које се убрзо родила пруска држава, која је доцније донела немачко уједињење.

Само плискоумни и заслепљени партиски политичари могу желити и проповедати грађански рат у властитој земљи. Јер ништа више и страшније не слаби снагу народа и државе него баш грађански рат. Зато генерал Недић и проповеда братску љубав и слогу. Зато тако енергично устаје против рушиоца реда и мира, ма ко они били и ма из којих побуда они то чинили.

Исто је тако плискоумље и заслепљеност очекивати неко спасење споља. Само сложан и уједињен народ може се најдати лепшој будућности. Оно што се ових дана десило са нашим несложним емигрантима врло је поучно. Одбацили су их и одгурнули баш они, за чију су љубав упропастили своју државу и унесрећили властите народ.

Зато припремати побуну, пљачката, рушити и убијати у властитој земљи, и то уред рата, значи припремати грађански рат и радити о глави свог властитог народа и своје властите земље. Тај малоумни и злочиначки рад не може се маскирати никаквим родољубивим паролама. Све је то гола лаж или безумна заблуда. Ко је заблудео, часно је и поштено да се покаже и да то призна. Са мимо тиме он може доказати своје родољубље.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

„НАШИ“ НА ЕНГЛЕСКОМ БУЊИШТУ

Српски Јуда добио је своју награду, коју може да очекује сваки издајник интереса своје нације у служби енглеских циљева. Бедни српски политичари у друштву са поткупљеним агентима Интелигенс Сервиса увалили су српски народ у велику несрећу за рачун Лондона, али сада имају прилике да увиде шта значи енглеска политичка циничног искоришћавања људи и народа за своје сврхе без икакве сентименталности и увиђавности за потребе и интересе тих народа.

Обележје је енглеске политичке да хладнокрвно сарађује када је потребно и са црним ћаволом — у овом случају са црвеним сатаном, — док има користи, па да после сасвим мирно окрене леђа својим дојучерашњим савезницима, сарадницима и помагачима, када јој више не требају или сметају јој за нове комбинације.

То су сада на својим кожама искусили и наши кукавни емигрантски политичари, премијери заједно са министрима, који су један за другим били бацани као исцећен лимун на ћубриште, када нису били протерани у концентрациони логор или у лудницу. Зар најблаже замишљено не изгледа тако клика лаковерних властољубивих српских политичара: хрпа исцећених лимуна на лондонском буњишту?

Зар то није безобзирно шегање са такозваном југословенском владом под претседништвом Б. Пурића, када је щаљу у Каиро, да тамо ваљда код египатског краља Фарука, вазала енглеског краља, заступа интересе српског народа? То онај уображен гospодичић Иди, како каже у једној изјави пред Доњим домом, нема времена да води велику политику због досађивања од стране разних емиграната. Ова наша шака јада политичарских банкрота моћи ће сада да преиначи ону изреку наше народне мудрости: „Ко с Енглезима тикве сади, о главу му се лупају...“

Међутим, цела наша нова историја за последњих сто година обновљеног националног живота Србије сведочи непобитно о сталном непријатељству Енглеске према српском народу, о коме нису водили рачуна ови наши политичарски, који су били играчке у рукама разних секретар-чића из Форењ Офиса. То је

традиционална политика Лондона према Београду, због које смо пропишили мајчине млеко и крв пљували за последњих сто година. Она је упорно спречавала наш ваканс у XIX веку, правила нам увек тешкоће у афирмирању наших легитимних права, помажући увек друге на нашу штету.

Зар од Бечког конгреса 1813 године па до мировног конгреса у Версају 1919 енглеска дипломатија није била или равнодушна према нашим тежњама или је била отворено на страни наших непријатеља. То су искусили сви наши велики државници који су имали послана са лукавом и безочном британском дипломатијом, која се бездушно играла са судбином српског народа.

У погледу наших односа са Великом Британијом постоји једно правило, један закон, који је постављен пре неких сто година и који се стално понавља. 7 новембра 1838 године чувени лорд Палмерстон, министар иностраних послова Велике Британије пише енглеском конзулу у Београд да оправда свој поступак, остављајући кнеза Милоша на цедилу: „Али свакоме мора бити јасно да због географског положаја Србије Велика Британија не може указати Његовом Височанству никакву активну и успешну физичку помоћ...“

Зар иста порука из Лондона није стигла и 6 априла 1941 године кана ниједан енглески авион није ни покушао да помогне југословенску војску, коју је бездушно бацио у сукоб са најмоћнијом војском на свету? Зар се заборавило искуство мудрог кнеза Михајла, коме су Енглези највише отежавали да добијемо градове

Исто тако искуство великог државника Јована Ристића, требало је да послужи овим нашим политичким шепртљама, јер је на Берлинском Конгресу имао највише тешкоћа од стране енглеске дипломатије, оличене у покрштеном јеврејину Дизраелију и лорду Салсберију, који су ометали признање независности српске државе и нове границе Србије, а што је Бизмарк помагао.

Заборавило се да нас је 1915 год. баш Черчил жртвовао због Цариграда, шаљући трупе на Галиполе место у Солун у понос Србији. Најзад требало је

помислити на све тешкоће које је стари Пашић имао од стране Енглеза у току прошлог Светског рата, за време преговора за мир и затим после потписивања мира, због чега је оставио као аманет: „И унуке своје учију да мрзе Енглезе.“

Да су ово знали мартовски пучисти, сигурно не би се упутили у пустоловину са Енглезима, који су одувек више вољели да српски народ не постоји или су га само искоришћавали за своје империјалистичке циљеве. Они би унапред знали шта ће се дрогодити: да ће српски народ настрадати, а они ће се ваљати као гомила исцећених лимуна на неком енглеском буњишту.

Тако они који су напустили народ и полетели авионима у Лондон да приме награду за верну службу краљу Велике Британије имају сада времена по лудницама, концентрационим логорима или у хладу испод Кеопсове пирамиде да размишљају, зашто други народ називају Енглеску „перфидни Албион“. Пошто их је преко две године Лондон понижавао и малтретирао, сад су доживели да им већи енглески плаћеник, некакав Пепић, сумњивог рода и порекла, чита лекције и у име енглеских лордова опали врүћ шамар по образу, после чега човек са трунком осећања части треба да изврши самоубиство или да за навек уђути.

Али мучно искуство лондонских емиграната, требало би да буде од неке користи барем за „шумске“ у земљи, који раде за рачун Енглеске под националном фирмом. Кад саветовања не успевају, можда ће цинизам и бруталност лондонских управљача моћи да им отворе очи.

Како не увиђају већ да их сустиже судбина њихових цивилних експонената у Лондону и да су већ жртвованы црвеном диктатору из Кремља? На захтеве Москве бачен је у старо гвожђе заједно са својим цивилним колегама и „генерал“ Драка Михајловић, а за команданта „шумских“ постављен је новопечени црвени генерал Тито. Сад барем увиђају да су их лондонске газде предали на милост и немилост црвеним целатима и да Србија, Југославија треба да уђу у састав Сталајнове уније и да њима само остаје да бирају свој Катин и Виницу.

У освitetку Нове Србије

Са ивице понора на коме смо се налазили, са бесповратног беспућа којим смо ишли, са дна косине којом смо клизили све више у пропаст — враћени смо; заустављени и враћени. И то чудо у развоју нашег националног живота омогућила је вера, дубока вера једног великог Србина, који ни у најтежим часовима по наш народ није изгубио веру у свој народ и у мисију, коју је он имао да испуни према том народу из којега је поникао.

И само човек из народа могао је да верује тако дубоко у народ, да је прегао на обнову онога тренутка када је изгледало да је све бесповратно изгубљено.

Он се обратио српском срцу, и оно му се отворило и предало. Дубока вера у Мајку Србију, коју је претседник имао када је прионуо на дело обнове, а која је као тиха ватра горела у срцима свих честитих Срба, за које су славски колач и свећа света знамења без којих Србин не може бити. Та вера повукла је за собом све што је честито у Србији и што се с поносом Србима зове.

Здружен тако у заједничкој вери и напору, вратили су народ и његов претседник Србији признање и достојанство које је било изгубљено крвицом ненародних. Захваљујући тој дубокој вери претседниковој да се он као појединач мора жртвовати на олтару дужности према мајци Србији, како би народ живео и био вечен, народ као целина даје такође доказа те вере и воље за постојањем, и пошао путем којим га је генерал Недић повео, српским путем, јединим исправним путем који је водио у живот.

Оно што је досада било говорено српском народу од стране претседника и његових сарадника, да само пут којим га је он повео може донети спасење и плод — обистинило се на начин који је превазишао и најсмелја сочекавања у данашње време, на почетку треће године обнове Србије.

Посета претседника српске власти Главном стану Воје Рајха признање је за његово дело обнове, доказ је да је његова вера у српски народ и у Србију била оправдана, и да је пут који је био изабрао био прави пут, који је Србију вратио са пута пропasti којим су је други хтели поvesti.

Србија живи! И она ће живети! У то посете не сме нико да сумња.

Дукоба вера у националну заједницу и предан рад на обнову у духу заједнице европских народа најбоља је залога за српску сутрашњицу.

Нови дан већ је на помolu. И у освitetку нове Србије цео народ гледа са побожном преданошћу у сунце које се рађа на српском небу, са чврстом вером у ту будућност Србије и вољом да истражије са својим претседником на српском путу којим га је овај повео.

Напред, сложно и загрљени, у нову Србију! — жеља је целог народа у освitetку нове Србије.

Судбина „наших“ у Лондону

Хрпа исцећених лимуна

НА БАЛКАНСКОЈ ВЕТРОМЕТИНИ

Неки наш паметан историчар желећи да подвуче страдање српског народа кроз векове, направио је упоређење између нас Срба и енглеског народа у порасту и опадању. У том упоређењу пошао је од XIII века, од Цара Душана и нашао, да је тада Срба било око три милиона, док је Енглеза било нешто преко четири милиона. За седам векова број Срба се попео на око осам милиона, док је број Енглеза прешао и четрдесет милиона.

Из таквог упоређења, тај српски историк изводи врло неповољан закључак по нас Србе, зато и одговорност за тако тврђење, остављамо њему. Он вели, да о-громан пораст што су га направили Енглези за седам векова, резултира из паметног државља енглеског народа у вођењу међународне политике, те је енглески народ живео у благостању и ништа му није сметало да се природно множи.

Српски народ вечно је живео на ножу и пушци и кроз векове гинуо, живећи при том под најтежим условима потребним за једног културног човека. Отуда, српски народ био је у вечитом опадању или слабом прирасту, да је после седам векова једва успео да број душа попне на око седам милиона.

Може бити да је све ово тачно што овај српски историк тврди и изводи, само ми мислим да је он при томе рачуну заборавио на географски и политички положај, обе земље, Енглеске и Србије. Јер док се енглески народ налазио на једном острву опкољеном са свима страна вodom, те на тај начин издвојен

из европског континента, дотле се српски народ и његова држава налазила у центру Балкана, пре-ко кога су ишли све светске најезде.

Таква је његова судбина. Имајући у виду тај његов несрећни географски положај, још седамдесетих година прошлог века наш познати историчар Милојевић рекао је: „Кад би могао једном руком заграбити цео српски народ и пренети га у неки мирнији кутак Европе, ја бих га усренио.“ Та му је опаска била врло тачна, јер додат се Србија буде налазила на овој балканској ветрометини, Србин ће увек бити на удару.

Прилике се нису промениле ни у XX веку на Балкану, па се нису промениле ни данас у овом светском рату. Али баш зато што је судбина угњездила Србију на овом месту, где се вековима налази, налагала је Србима пуну обазривост у управљању њиховом земљом и мудро држање у свима ратним окршајима, били они близу или даље од његове земље.

Ту и јесте трагедија српског народа, што је он врло често губио из вида свој несрећни географски положај и понашао се тако, као да од његовог државља зависи мал' те не судбина целе Европе.

Такво осиноно држање често пута бацало га је у ратне окршаје, у којима је могао лако све да изгуби, а врло сумњиво, што сигурно да добије. Зато је он често страдао и био десеткован, да му се број редовно смањивао, уместо да се повећавао због његовог плодног наталитета, са којим га је природа обдарила.

Војвода Степа о српском народу

Не улазећи у побуде ратовања српског народа, ланчики припремљених ратова 1876, 77 и 78 године, као и прелазећи преко несрећног рата 1885, ми ћemo се задржати само на светском рату који је отпочео 1939 године. Прво, Србија је направила једну велику политичку грешку, кад је пристала да уђе у једну заједничку југословенску државу 1918 године. Није истина да је на то била приморана, јер је она могла једноставно да ускрати свој пристапак, осланјајући се на своју сопствену војску и стратегијске тачке које је већ била поседа.

Овако, она је улазећи у ту не-природну ортачину дала просто своје готово, за вересију. То је врло лепо истакао на једном патријотском скупу пок. Војвода Степа карактеристичним речима: „Овај народ (српски) јуначки се бори и гине, а политички лудо земљу упропашћује!“

Србин се заиста у прошлости умеео јуначки да бори и гине, али од кобног 27 марта 1941, ни то више не уме. Али она друга негативна страна, политичка, не само да се није смањила, него је још порасла до колективног лудила. Кад је ушао у нову државну заједницу, у коју је унео свој огромни морални капитал, он је одмах на себе и заборавио. Отпочно је да земљом управља ортачки, на трену пару, заборављају-

ћи на огромне жртве које је поднео, док је до своје слободне државе дошао.

Тих двадесет година проведених у државној заједници са осталим словенским народима, представљале су за њега обетоване године. У њима је он заборавио сва петвековна мучења и страдања. Његови ортаци чинили су све у том правцу, да заборав бude потпун. Тако је он заборавио и на опасни географски положај своје земље на Балкану и престао мудро да се влада.

Догађаји у новој заједници узимали су ток, како су други хтели. Српски народ није ни пристом мрднуо да их спречи, пустио је да иде, како иде, а он се уважио у раскалашно ужицање жељећи да што пре накнади, пропуштено време, заварајући сам себе да ће тако ићи у бесконачност. Стари српски свет из девестодванајесте полако је нестајао, а придолазио је нов, са новим погледима на живот и по-примљеним страним навикама, те је одмах дошао у сукоб са старим светом у колико је још остало, али и са старим српским традицијама које су нас храниле и морално одржавале кроз векове.

Породица, та основна ћелија Србије, била је прва на удару. Срушити њу, значило је срушити моралне стубове на којима

почива српска заједница. И удалило се по њој снажно и немилосрдно. Нове генерације прогласиле су породицу за порочну заједницу сексуалног задовољења и изложили је порузи баш оних, који су се у том светом стајали-шту испили, нашој деци.

Одмах, чим су успели на породицу са свога пједестала чисто ће свале у моралну каљугу прљавштине, падале су једна за другом све остале познате врлине, које су красиле српски народ и оцаковићи.

Су Србину драге биле. Српска му дрост уступила је место лудости, српску скромност заменила је раскалашност, а чувено српско поштење и образ куповани су за паре као бостан на пијаци. Тада је и српска заједница пошла у суноврат, јер су јој уништили два најмоћнија фактора: чедност и поштење, које су рађале све остале познате врлине, које су красиле српски народ и оцаковићи.

Морално и духовно расуло пред априлску катастрофу

Тада је наш народ запао дубоко у једну духовну и моралну кризу, која му је донела глупе догађаје 27 марта и фатално изазвање Немачке, што је опет увукло несрећну Србинову земљу у новом раду које му долазе баш од својих најближих, јер му не даду да к себи дође и подигне се.

Све што је још било честито у нашем народу, вратило се миру и раду и смирило се потпуно. Међутим, све оно што је раније било узрок и повод његовом страдању, омануло је и сада, јер су га напустили и одбегли у шуме, да отуда наставе свој стари занат разарања духовног, моралног расула сачекају српски народ 6 април 1941 године, улазећи у рат са тада одморном, страховитом и слободном силом Немачке.

Од тада се српски народ налази у својој земљи под окупацијом победника, немачке војске.

У свом новом положају српски народ имао је времене да о свему што га је снашло, дубоко размисли и извуче поуку која ће га природним путем, довести до спасења. И ми би се огрешили о истину, кад му не би признали, да је српски народ показао добру вољу, да своју грешку постavљамо на коцку.

Силе, које су изнад нашег схватања, витлају данашњом ситуацијом. Шта би ми, мали и немоћни тражили ту, са својим пркосним ставом? Да облаке разбијемо главом, или да олују заустављамо својим дахом или бујицу својом шаком? Зар се још нисмо одрекли свих глупости са којима смо усрећили старију заједницу, него правимо нове, да би што пре истребили свој сопствени народ! Да ли после лепих сунчаних дана, које смо једва угледали у нашој замрачености и несрећи, треба опет страшни оркан да замагли, па да нам уздрма душу и затресе срце, како би осетили дубину нишавила, у коју смо запали?

Ко нас то омета у нашем народном послу и раду? Српски народе треба да нам верујеш, опет они исти који су ти већ једном кољиво припремили. Ако се само обазреш и загледаш своју непосредну околину, наћићеш их и познати. Све су то исти људи, ту око тебе и крај тебе, за твојом софром и у твоме друштву. Они су ти, од којих ти долази све зло. Други те убијају из шума, у заседама, али њихове срце, који су око тебе, слатки на језику, велики пријатељи на речи, али и велики злковци

у души. То су ти који све знају, који све чују, који ти на уво шапују и драже те на дела, која теби ни у сну не падају на ум, па ипак их ти под њиховом сугестијом чиниш, на сопствену штету.

Они те непрестано голијају, соле ти памет, дајући ти савете, како би што лакше сам себи на-макао омчу на врат. То су првијати, док су они други, из шума, физички извршиоци, онога, што јатаци скувају у твојој непосредној околини. А кад буде горела твоја кућа, жалиће те из свега срца, а ако те убију, на твом погребу највише ће бити ожалошћени и први ће каничом захватити панаџију да се са твојом душом оправсте. Сад знаш ко си!

Ако је српском народу требало много мудрости у управљању слободном државом, данас му је сто пута више потребније, да се у овим временима снађе и сачува. Знамо колико му је тешко да се сачува ма колико се трудио, јер га зло бије са свију страна. Али се питамо, зар ти бездушији људи који га вребају са свих страна, немају милост за свој рођени народ?

Како је нама мило кад чујемо српског сељака-домаћина на патријотским зборовима, како мудро говори и даје дивне савете својој небраћи по шумама, да се врате раду и буду мирни као што то чини већина српског народа. Па ту треба човеку да је зликовачки окорело срце, па да тако паметном српском домаћину, што нажао учини. Како би тек то дивно било, кад би се сва српска браћа сложила, да у миру и раду сачекају крај овим ратним страхотама и сачувају своју општу кућу од даљег пропадања? А Србија је од Бога благословена земља, само да је још у Срба више памети, сви би се ми осећали у њој срећни.

Како је наш народ по својој природи бистар и интелигентан, ми нисмо никад посумњали у његову мисију на Балкану, али за постигнуће његових циљева и получење успеха, неопходно је потребна селекција његових редова, одвајања доброг од зла, како би истребио кукњу из здраве пшенице. Ма колико то болно било, потребно је, јер здрав организам тражи живот, а без хируршке операције нема оздрављења. Кад српски народ сопственом снагом униши зло, које је у њему, онда ће тек моћи основати безбрежну будућност.

Свестан да је на сметњи само зато, што му се заједничка кућа налази на Балканској ветрометини, српски народ мора је солидно изградити на поштењу и моралу, на љубави и слози, на раду и реду, јер ће само тако одолећи свима бурама, које се буду на њу окомиле. Али да би могао то учинити, не сме међу нама бити, ни партизана, ни „Дражиноваца“, ни партија, него само го, овејани Србин. Зато није потребно имати велику памет, него је једноставно потребно бити само добар Србин, а то ће бити само онда, кад буде српском главом мислио и српским срцем осећао.

Србија пре свега и нада све

Буре без дна

У извештајима немачке Врховне команде појавили су се називи места која већ припадају нашој балканској зони. Неколико подлих генерала из Умберто—Бадољеве клике ступило је у додир са комунистичким бандитима и покушало да даду отпор немачким трупама.

У источном делу италијанске провинције Венеција и источно од ње дошло је до већих борби у којима су комунисти потучени, заокружени и иду ка своме уништењу. Град Сплит, где је оперила, поред комуниста, једна италијанска дивизија, заузет је на Јуриш и тиме је Енглезима одузета нада да ће моћи да употребе ту луку за своје циљеве. Бадољеви војници се боре са истим „пожртвовањем“ са којим су се борили у току целога рата, када су били у рукама генерала саботера. Острво Крф је заузето од стране Немаца, и том приликом заброђено је више хиљада Италијана.

Немци су у току 20 дана ликвидирали отпор Бадољо-комунистичких група и сада су господари ситуације на целој источкој обали Јадрана.

На другој обали није било већих ратних догађаја сем улaska чиганских трупа у град Фојиа, који се налази 100 километара североисточно од Барса. Енглези су одмах преко рада јавили да је запоседање места Фојиа значајно по томе што се са његовог аеродрома могу одашиљати ваздухопловне формације за бомбардовање разних градова на Балкану, а између осталих и Београда.

Ова констатација коначно побија детињаство мишљење оних наших лудих англофилса који су веровали да Британоамериканци неће да бацају бомбе на Београд. Ова констатација је уједно и

значајна опомена за становништво Београда које треба да се стриктно придржава правила о замрачењу, ако хоће да избегне непотребне жртве. Најзад, ова констатација је нов доказ британоамеричког цинизма, ако су уопште за то још потребни иски докази.

Британоамериканци се држе веома опрезно у јужној Италији. У свима саопштењима и дописима њихових ратних извештача највише се употребљава реч „полако“, када се говори о покретима Ајзенхаурових трупа. Шта значи та реч „полако“, видимо по томе да је у току последња четири дана пета америчка армија напредовала свега 8 километара, водећи борбу против малоbroјних заштитница из армије фелдмаршала Кеселринга. Те заштитнице дају такав отпор који има за циљ изнуђивање непријатеља и причинавање му што већих губитака, али, изгледа, немају задатак да се пошто-пото бране на положајима у Јужној Италији. Та област налази се, по свој прилици, испред зоне коју је немачка Врховна команда избрала за борбу против Ајзенхауера.

Тај амерички заповедник не може да буде поносан на своје „успехе“ у протеклим борбама. Ти „успеси“ купљени су по цену која је исувише висока. У битци код Салерна Немци су имали 630 несталих војника, од којих је један део, по свој прилици, погинуо, а други део заробљен. Међутим, Британоамериканци су имали само заробљених (не рачунајући убијене) 4.500 војника. Кад се томе дода да Немци нису имали скоро никакве штете у ратном материјалу, а Британоамериканци су изгубили око 700 хиљада брт. бродовља и већи број ратних бродова, онда се

биланс салернске битке може сматрати за катастрофалан по Британоамериканце. Нека само наставе борбу уз такве „успехе“: они ће и без пораза, а само са „успесима“ да изгубе рат.

И у другом делу света, на Пацифику, Американци воде борбу у којој такође фактички резултат не одговара напорима и губицима уложеним у битку. Код Нове Гвинеје они су опет веома скоро платили своје искрцавање у области Финшрафна. Платили су тешким губицима у морнарици и ваздухопловству.

Ова борба на Пацифику са убедљивошћу говори о веома малим ратним могућностима САД. Када се упореде јапански успеси за време њихове офанзиве у првим месецима рата са садашњом Мек Артуром офанзивом, онда се јасно види да тој офанзиви треба више година да би коалиција повратила бар мали део онога што је изгубила у току неколико недеља.

Јапан је извршио ових дана значајну реорганизацију свог унутрашњег живота да би сва снага јапанске империје била искоришћена за вођење рата, за добијање победе. Тотална мобилизација физичких и духовних снага — то је садашња лозинка Нипона. У тој мобилизацији раме уз раме са јапанским народом корачају и народи Источне Азије, који су се ујединили са Јапаном.

Генерал мајор Стронг, један од највиших генералштабних официра америчке војске, изјавио је ових дана: „Јапански помоћни извори су огромни, а и морал јапанске војске и цивилног становништва је одличан. Сем тога, Јапан располаже географским преимућствима, која дају огромну снагу његовој одбранбеној позицији“.

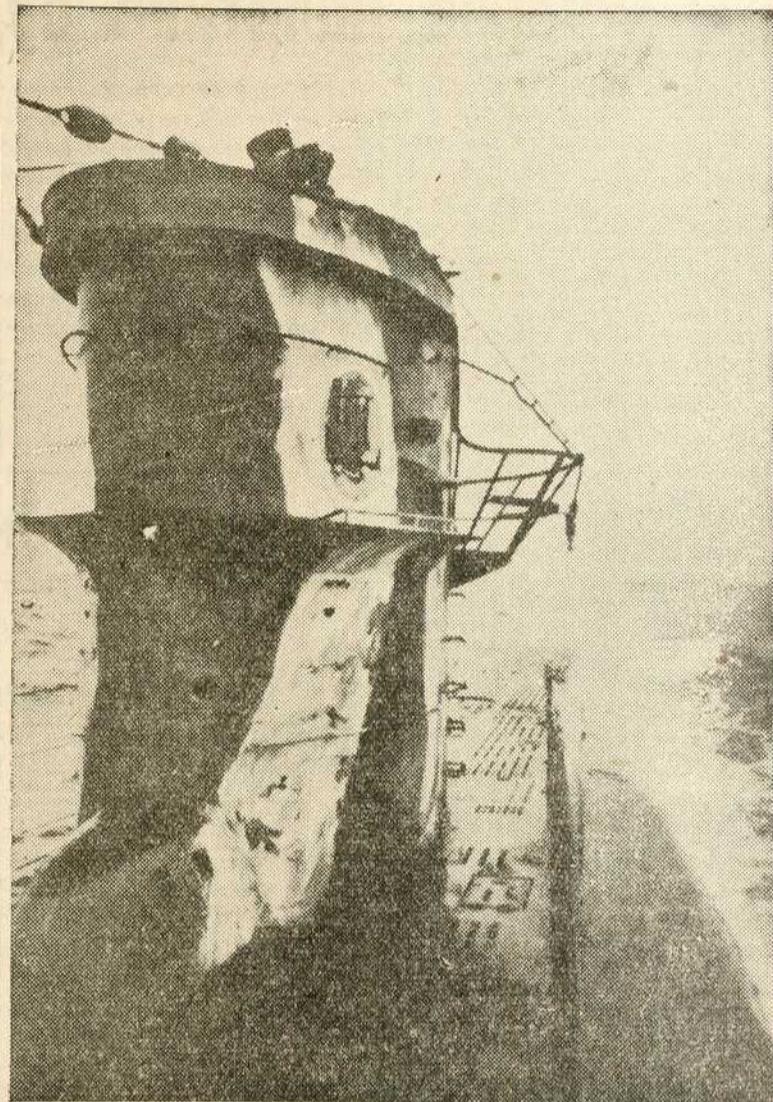
Упркос лакомислених изјава Нокса, Цорџ Стронг тврди да јапанско ваздухопловство „расте како у погледу броја, тако и квалитативно“.

Квалитет Јапанаца у ваздушном рату опет су ових дана оsetili Американци и то на два краја пасифичког ратишта: на југу су 16 јапанских авијатичара извршили „удар телом“, ударажуји америчке бродове сопственим авионима. А на северу јескадрила од 17 америчких бомбардера покушала је да нападне северно острво у Курилској групи (која припада Нипону) и при томе је изгубила 100% својих ваздухоплова.

Тиме би условио једно спуштање духовног нивоа у Енглеској, као што је то спроведено над народима старог руског царства, када се под большевичким режимом стварао „совјетски човек“, што одговара једноличном типу америчког досељеника. Черчил би хтео да из свих нација на земљи створи један безлични чопор, који ће говорити енглески језиком без душе — или ће као што је то енглески књижевник Велс, пре десетину година написао, да ће сви језици нестати и изузев енглеског, руског и кинеског.

Нови почасни доктор Хорвардског универзитета у Кембрију, Винстон Черчил, није забадава промовисан. Његов говор, који је том приликом одржан, необично је поучан и отвориће очи свима народима, који ће запамтити шта мисли овај кандидат за светског диктатора.

Тај „нови светски поредак“, по замисли господина Черчила, не би био поредак мира и реда, већ светска анахија и несрећа за све народе.

Немачка подморница на Атлантику

Огромни су губици коалиције и у ваздушном рату над Европом. Кад је у току дана и ноћи изгубљено 56 авиона, већином четвртомоторних, онда Британоамериканци могу видети да је јачина немачке ваздушне одbrane огромна. Ових дана је министар наоружања Шпер упознао стручњаке са новим врстама оружја и саветовао се са њима о новим мерама које треба да онемогуће аеро-терор.

Ако нестане аеро-терора, онда престаје и последња могућност код Британоамериканаца да тврде како ефикасно помажу Совјетима. Совјети и даље вапију за помоћ. Ових дана је опет званични орган црвене армије Краснаја звезда објавио чланак у коме тврди да италијански поход Ајзенхауера није никакво растерећење за совјетски фронт.

На Источном фронту настављају се покрети немачких трупа ко-

ји имају за циљ да повуку немачку војску на скраћену линију фронта, на коме би се под најповољнијим условима могла одиграти зимска битка. И непријатељ признаје да се Немци повлаче у потпуном реду, а са немачке стране изјављују да се у борби налазе само њихове заштитнице, док грој војске стоји у позадини.

Те заштитнице савршено наоружане и, што је најважније, наоружане јаким духом, указују најжилавији отпор совјетским формацијама и причинавају им огромне губитке. Ових дана једна немачка дивизија је издржала борбу са 12 совјетских дивизија и неколико пукова оклопних борних кола. Те совјетске формације наизменично су јуришале на положај немачке дивизије и најзад су биле све десетковане.

Опет можемо да се позовемо на сведочанство америчког генерала Цорџа Стронга, који каже да је Немачка ове године формирала преко 46 потпуно нових дивизија, и зато располаже са преко 300 добро обучених дивизија. Исти генерал (он је заменик шефа штаба војне тајне службе САД) и према томе је добро обавештен), тврди да је немачко ваздухопловство сада јаче него 1939. године. Он каже да је у почетку рата немачка ратна индустрија имала 23 милиона радника, док сада има 35 милиона. Немачко оружје у многим случајевима је боље од онога с којим располаже коалиција. И, најзад, немачки оброци животних намирница имају више калорија него приликом избијања рата. Последња констатација је опело стратегије блокаде.

Тако суморно процењују ситуацију у америчким војним круговима. Не можемо од њих очекивати да ће они тврдiti: „у овом рату ће победити Тројни пакт“, али у војним круговима коалиције постоји сумња у њену победу: рат се бескрајно траје, а у дугачком рату не могу победити непријатељи Тројног пакта.

М. Војновић

Немачки тенкови у акцији

Черчилов светски поредак

(Наставак са 2-ре стране)

тому. У тим земљама и неманичег другог до тлачења, насиљних решења политичких питања без питања тих народа, економска беда, са јасно ојартаном намером за једно планско искоришћавање и у будућности. Све друго се да видети из послератних планова, по којима се јавно расправља у Енглеској и Сједињеним Америчким Државама, које имају ознаку једне огромне, добро организоване пљачке.

Овај „нови светски поредак“, који се ослања на ваздушни терор против цивилног становништва, самовољну поделу животних намирница и сировина од стране монопола Енглеза и Американаца, не претставља ништа друго, до једну беспримерну светску анахију. Исти је случај и са идеолошком страном, о којој је Черчил говорио, коју је претставио као борбу против „тиранија“ као циљ англо-америчког рата, која је у стварности повезана са Стаљиновим системом најбољозбирнија тиранија на свету. Енглеској и Америци није стало до неких идеала човечанства, већ до уништења Немачке и Јапана, као јаких фактора у светској политици, како би могли диктаторски из Лондона, Вашингтона и Москве, да владају целим светом.

Оно што је Черчил рекао о једничком ставу „народа који говоре енглески“, нарочито онај део, када говори о англосаксонској наклоности, за фер игру према сиромашним и немоћним народе.

Аграрна политика будућности

Европа се налази на прекретници дvaјu периода. Ми се полако враћамо себи, јер до 16 вeka је Европа живела без осталих континената и ипак састављала крај с крајем.

Са открићем Новог света Европа је заборавила да претставља јединствен континент и сваки народ је за себе управљао поглед преко мора, заборављајући при томе, да простор у коме живи треба да му буде ближи него све остало што је удаљено. Сваки народ у Европи живио је на тај начин својим засебним животом, не водећи тако рећи рачуна о другим народима. Простор, који нас везује, који нам је био заједнички, заборавили смо у потпуности.

Тешке последице првог светског рата, као и последице привредне кризе које су дошле после тога, показале су да везе у оквиру светске привреде не могу да ступе на место изграђене националне привреде.

То горко искуство показало је свима у Европи да систем међународне слободне размене не пружа довољно безбедности у времену опште нужде и да зато треба зидати на идеји европске привредне заједнице. Другим речима, европски народи су морали да увиде да треба да се у првом реду уздају „у се и у свеје кљусе“, како то лепо вели наш народ.

Рад европских народа и могућности европског простора, два су стуба на којима почива отпорност европске привредне заједнице против блокаде за време рата и кризе у времену општих привредних поремећаја у свету, изазвани факторима па је се не може утицати из европског простора.

Пољопривреда поједињих народа у Европи основа је живота на континенту. Из тог сазнања произистичу за европску пољопривреду нови задаци и нове могућности, као и потпуно одређени закључци. Извозна трговина поједињих европских земаља заснивала се у толикој мери на готовости неких ваневропских земаља да извоз из Европе продуже у бесконачност, да су престанак те размене или немогућност транспорта довели у опасност целу привреду те европске земље. Тада и такав развој осетила је на своју кожу као прва по реду Немачка.

Имајући пред очима то искуство поједињих земаља, Европа мора да настоји да своју аграрну производњу интензивира у тој мери, да буде способна да се сама пре храни својом производњом у свим секторима у којима то буде било потребно. Оно што буде претстављало вишак производње који остаје после по крића минимума за егзистенцију и последњег европског становника, појавиће се у оквиру размене добара са прекоморским земаљима. Ако се тако буде радио не морамо се плашити да ће Европа играти подређену улогу у размени добара између поједињих континената, већ да ће у тој размени заузети место равноправног партнера.

Руководећи се горњим принципом при организацији континенталне аграрне производње, Европа мора тој организацији новог привредног система самодовољности у сектору исхране, дати карактер трајности а не — можда само карактер пролазне мере из нужде. Европа мора stati на стаповише да ће куповати све што се у Европи куповати може, и да ће продавати у Европи тако дуго док још постоји неискос-

ришћена потреба за ту робу на нашем континенту.

Планском производњом у сектору пољопривреде целог континента постићи се самодовољност у исхрани Европе, а организацијом извоза и увоза допуниће се животни стандард и благостање европског становништва које ће својим заједничким радом створити предуслове за срећнији живот на овоме делу земљине лопте.

Аванси Француске банке

Ангажовање Француске банке при финансирању државних потреба није се дало избјећи ни у прошлом а ни у садашњем светском рату. Међутим, за дејство таквог финансирања на моменталну политику земље, као и на цео привредни живот земље, важни су форма и опсег које такво ангажовање временом до-би.

Ангажовање Француске банке уследило је у прошлом светском рату, и у времену после тога, у таквом мери да је то ангажовање носило опасне инфлације. Та политика појачаног ангажовања представа Француске банке вођена је против воље саме банке. А то је потребно истаћи, да би се добила јасна слика о томе шта се дешавало иза затворених врата.

До пред прошли светски рат, а и у времену после тога, од 1926 до 1935, била је Француска банка заузела став конзервативне установе, која је у свим узурканим моментима тога времена задржала хладно и одмерено држање, чувајући са успехом француски франак тога времена.

Почетком 1935. године затражила је влада Фландена аванс од Француске банке у висини од 5 милијарди франака за санацију државних финансија. Како је тадашњи гувернер банке, Море, одбио тај захтев министра финансија као противан француској monetарној политици и бачиним статутима, дошао је на његово место Танери, који је хтео да спроведе тај Фланденов план. Међутим, Танери није успео да се афирмира у довољној мери у Управном одбору Француске банке, који је стајао под утицајем Ротшилда. На тај начин је Управни одбор Француске банке био јачи од парламента и забраног претседника министарског савета и од гувернера банке, кога је био наименовао претседник државе.

Томе наспрот изашло се сличним жељама Лавалове владе 1935 године, када су благајнички записи министарства финансија есконтовани од банке, јер је влада својим десничарским курсом и дефлационистичком привредном политиком уживала симпатије Управног одбора Француске банке.

Блумова влада је 1936 године затекла 14 милијарди есконтованих благајничких записа на портфелју банчном и тражила да се и њој изађе у сусрет на сличан начин. Али, како се банка противила том захтеву, односно није хтела да му изађе у сусрет, измене је законом од 26. јула 1936 банчни статут из 1823 и 1806 године. Закон од 26. јула 1936 измене је доцније законом од 24. новембра 1940 год. На тај начин је спроведеном изменом извршена етатизација Француске банке, иако јој је у извесној форми остављена извесна независност.

Практично је ствар изгледала тако, да је степен независности Француске банке зависио од личности гувернера, односно министра финансија. Међутим, од 1936 године су за гувернера

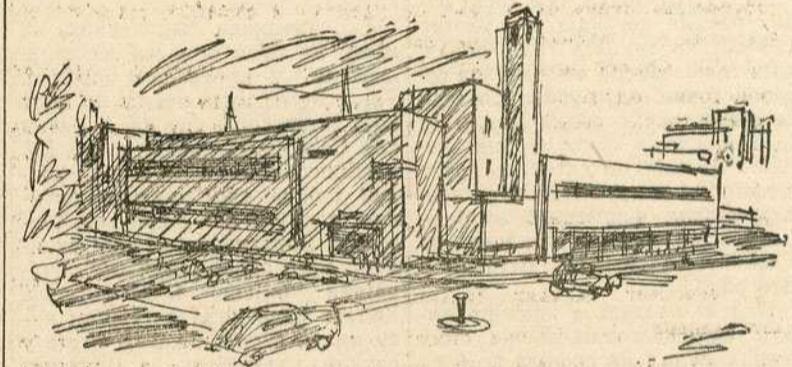
пришћена потреба за ту робу на нашем континенту.

Планском производњом у сектору пољопривреде целог континента постићи се самодовољност у исхрани Европе, а организацијом извоза и увоза допуниће се животни стандард и благостање европског становништва које ће својим заједничким радом створити предуслове за срећнији живот на овоме делу земљине лопте.

Сто година организованог поштанског саобраћаја у Србији

Поштански саобраћај је данас један од битних и саставних делова јавног, привредног, па и приватног живота. Ми се сви још добро сећамо оног кратког раздобља после рата 1941. године, кад је настао кратак застој у нашем поштанском саобраћају. Он је повукао за собом и огроман застој у нормалном функционисању јавних и привредних установа, а поред тога велику пометњу, бриге и непријатне последице у приватном животу. Могли смо другим речима извести заједничак, да би престанак поштанског саобраћаја уназадио целокупно функционисање нашег живота за Бог зна колико векова.

Међутим, установа поштанског саобраћаја у Србији у модерном смислу, односно у организованом, редовном и правилном одвијању, није баш тако стардневног датума. Први темељи ударени су пре сто година, 15. октобра 1843, кад је објављен први српски поштанска закон: Устројеније поштанској заведенија.

ПОСЛЕ СТО ГОДИНА

(Цртеж: К. Направник)

Зар је могуће да пре тог датума није уопште било поштанско саобраћаја? — поставиће се питање.

ТАТАРИ И МЕЗУЛАНЕ

Тачно је то, да организованог поштanskог преноса, нарочито за приватнике, заиста није било. Извесна организација постојала је само у погледу преноса јавне, односно званичне поште.

Стуб тог нашег примитивног поштanskог саобраћаја били су тзв. „татари“, тј. коњаници, који су званичну пошту преносили до одређеног места на коњима. У колико су ти коњаници били бржи и издржљивији, у толико су били више цењени и боље плаћани.

У сваком случају њихова издржљивост морала је да превазилази коњску, јер су „татари“ на већим растојањима мењали коње од станице до станице, тако званих „меузулана“, које су истовремено служиле „татарима“ за одмор, или преносише. На такав начин пошта се преносила од Београда чак до Цариграда.

Прве овакве поштанске станице организоване су у Србији 1830 године, а дотле је функционисала турска весничка служба.

ВЕСНИЧКА СЛУЖБА

Међутим, Карапећор је још од 1804 год. био организован и српска весничка служба, коју су обављали по потреби војни курири или приватне кириције. Приватници су пак своја писма и пошиљке слали по приватним лицима, путничима и намерничима. Чак се и сам Кнез Милош за пренос своје поште често обратио приватним лицима или оним грађанима који су имали коње, да би обавили пренос до одредишта.

Због одржавања редовније и сигурније везе са Портом, Кнез Милош је организовао прве српске „меузулане“ у Баточини, Јагодини, Паланци, Коларима итд. Доцније се овај начин преноса поште постепено развијао, тако

да су „татари“ 1839 године постали државни службеници и потпали под надлежност Попечитељства иностраних послова.

Поред тога организована је 1836 године у Србији аустријска конзулатарна поштанска експозитура у Београду са филијалом у Алексинцу. Преко ове поштанске установе био је становништву Србије омогућен поштanski саобраћај са иностранством.

ПРВИ ПОШТАНСКИ ЗАКОН

Први српски поштанска закон од 15. октобра 1843 године увео је огромне и далекосежне реформе у организацији поштanskog саобраћаја. Установљено је Управитељство поштанско. Главне поште налазиле су се у Београду и Алексинцу, а остale су се налазиле у Гроцкој, Сmederevju, Пожаревцу, Доњем Милановцу, Неготину, Радујевцу, Кладову, Коларима, Паланци, Баточини, Јагодини, Бујици, Параћину, Јовановцу, Крагујевцу, Горњем Милановцу, Чачку, Пожези, Ужи-

цу, Мокрој Гори, Обреновцу, Шапцу, Лозици, Свилајну, Зајечару, Књажевцу, Сокобањи, Крушевцу, Краљеву, Раšкој, Убу, Ваљеву, Љубовији и Рачи на Сави.

Поште су тада добиле први пут жигове и остали потребан материјал. Пренос писама и пакета вршили су „суруције“ од поште до поште преко „меузулана“, које су на линији Београд—Алексинac расподлагале са 20 коња, а на осталим линијама са 4 до 6 коња. Укупан број првих поштansких службеника износио је 177, од којих 96 „суруција“. Пошта се преносила двапут недељно. Аманет су преносили само тзв. „постиљони“, којих је било укупно 4, а који су саобраћали само на 4 главне линије.

Пошто су овим ударени основни темељи поштanskог саобраћаја у Србији, он се затим постепено развијао, да би најзад достигао пун и модеран развој. Потпуна реорганизација извршена је Законом о поштама од 1866 године, који је био на снази све до 1918 године. Године 1886 заведене су и прве поштанске марке. Правитељствена печатница у Београду израдила је дosta примитивно марке од 1 и 2 паре, а марке од 10, 20 и 40 паре израђене су у државној штампарији у Бечу. Портале марке заведене су први пут 1868 године од 5, 10, 20, 30 и 50 паре.

Преко свог делегата Србија је 1874 године учествовала на првом светском поштanskом конгресу у Бечу. Портале марке заведене су први пут 1868 године од 5, 10, 20, 30 и 50 паре.

Да би обележило значајан датум стогодишњица организованог поштanskог саобраћаја у Србији, Министарство пошта, телеграфа и телефона пустиће 15. октобра у јавну продају јубиларне марке „Стогодишњица поште у Србији“.

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

ПУТ СРПСКИХ ХЕРОЈА И МУЧЕНИКА

Познати наш државник и велики српски родољуб др М. Спалајковић објавио је у „Новом времену“ чланак „Два војника“, из кога преносимо ове редове по свећене добровољцима:

„...Историја је наука, а мит је вера, мит је живи сила. Идеали истине, правде, човечности, свеколико преживљавање српског народа у прошлости, све је то уобличено у народном миту, као да је урезано златним словима на гранитној стени која вековима обележава пут већ одавно изумрлих поколења као и поколења чијом се крвљу непрестано кваси свака груда српске земље. Тим су путем увек ишли српски хероји и мученици. Тим истим путем данас иду млади српски добровољци. Међу њима нема ни очајника, ни песимиста, ни неверника. Српски мит је њихово оживљење „вјерујући, њихово духовно оружје, њихов победнички стег.“

У току двогодишње борбе против народних гробара, они су најтежи део пута прешли. Њих је стота двадесет младих српских Шпартанаца прву бразду заорало, а за њима придолазе на хиљаде док се и ова њива не изоре. Да њих није било, да њих нема, одреди би нашу земљу разорили и у гробље претворили. Али светли пламен српске славне прошлости, запечаћене Светосавским и Косовским митом, поново је заблистао и српски народ од смрти спасао.

Генерал Недић се може дичити својим поносним синовима добровољачког корпуса. Они су најмлађи живи доказ да Србин неће, не може и не сме животи нечасно, кукавно и издајнички. Они су законити наследници — расни потомци — Душана силног и Цар-Лазара смртеног, Кађа Јевремова и Синђелића, Кнеза Милоша и Танаска Рајића. Задојени неразводњеним млеком српске мајке, они су још од малена сазнали да је живот врело филозофије, а не филозофија врело живота. Празна и „заплодна уобразиља“ универзитетских магистара уздизала је појам о стваралачкој еволуцији изнад идеје о Богу Творцу и срзовавала народни верски идеализам под партизанског борбеног атеизма. Таква филозофија није могла прионути за племениту душу младих српских добровољаца. Здрава и свежа српска омладина одговарала је тој трупло учење као лажне плодове јалових софиста и кужне идеале достојне само оних „шумских“ дегенерика којима је коса већ кроз мозак проклијала. Та пре порођена омладина не тражи Бога тамо где га не може наћи. Она га тражи и налази у величанственим творевинама народног духа, у народним песмама и пословицама — тим живим пружинама народног мита. Она открива живога Бога и чује његове вечне истине...“

М. СПАЛАЈКОВИЋ

Успомена на Милоша Војновића

Тужно шуми бучна Дрина, а њен шум паре душе као плач узвељене мајке. Тужна је њена историја коју вековима прича каменим клисурима.

Било је пролеће. Небо је плаколо као да сажаљева невине жртве, а његов се је плач спајао са узласима стараца, ридањем мајки и циком деце. У ноћи тами, тамо у врбљаку, промичу сени. Укочена погледа и немих усана гледају ка источној обали.

И на другој страни је све будно. Сиве српске униформе измешале су се с поцепаним сеоским оделом. То су српски добровољци бивших 10 добровољачког одреда са својим храбрим командантом Милошем Војновићем. Где су патње и страдања, где се вапије за помоћ, ту су они као и увек да се жртвују и помогну, уздигну и охрабре. Најбољи их води.

Задиста је ретко ко разумео патњу и страдања оних, које немилосрдна судбина баци на голе хриди рачанског среза, као што је то разумео Милош Војновић. Ал он није био један од оних који сажаљевају и плачу над судбином страдалника, него активни борац који прискаче у помоћ. Безбрјо ноћи провео је он, радећи да смањи патње страдалника. Кад год се сетим оног кобног пролећа, преда мном искрне лик Милоша Војновића.

Као да сада гледам његов лик и читам бол његове душе, када пред нас двојицу ступију жене с дететом на руци и ослови га: „Господине Војновићу, нашла сам ово дете на путу и доносим га Вама као нашем једином заштитнику. И ово писмо било је поред њега“. Невештом женском руком било је поред имена мајке, оца и детета, написао и ово: „Како због болести и изнемогlostи не могу више да носим своје дете, остављам га овде, верујући да ће се наћи нека хришћанска душа да га спасе“.

Чудно је како се тешке успомене дубоко зарежу у душу и при сећању се нижу једна за другом у непрекидном низу. Много их је болних и преболних. Кад би их све навео бићи то дуга историја патњи најчега народа, али још једну морам навести.

Био је хладан ветровит пролећни дан. Пошао сам с њим у села Заовине и Секулиће да организујем избегличке логоре. Пели смо се лагано уз стрме падине Таре. Разговарали смо о тешким патњама које преживљује наш народ. Са тугом је говорио о томе, али из његових речи увек је зрачила вера да је наш народ способан да све патње претрпи и да себи изгради срећнију будућност, а усхићењем је говорио:

„Узалуд мисле непријатељи да ће уништити српски народ. Захваљујући свесним омладинцима, који добро-

вољно обукоше српску униформу и сврсташе се под српски барјак, Србија је спасена. Она је оспособљена да данас прихвати своју браћу страдалнике, а сутра, ојачана својим исправним радом и нашавши свој прави пут, оспособиће се да пружи заштиту онима, који страдају.

Милош Војновић
(Фарх. В. О. С.Д.К.)

Омладина вођена својим вршњацима, који нађоше још раније свој прави пут, буди се и чврсто стаје на своје ноге. Преваспитана у новом духу она ће бити гранитна стена на којој ће се саградити нова Србија снажна, јака и правична, Србија, Мајка српског народа, сарадница Европе и достојан члан општечовечанске породице. О туј гранитну стену разбиће се све оне силе које жеље љевну пропаст“.

Попели смо се на Тару. Из-

међу густог дрвећа милеле су људске прилике и вукле за собом сухе гране, а тамо даље свуда по шуми су се пушиле ватре. Боса и презебла деца грејала су од зиме првене ноге. Бројично поред ватре су се тресли болесници у грозници. Мајке су безумно зуриле у пламичак ватре не чујући више ни гласа детета које вапије за кором хлеба.

Погледао сам друга Милоша. Грчевито су се стезали мишићи, болно је цвилila његова душа, али он је јуначки стега срце не дајући видног бола. Требао му је и сада благи осмех којим ће улiti веру у крај патњии болју будућност. И заиста његове благе речи и топли поглед деловашу. Он их охрабри и упути у Секулиће и Заовине где их добровољци дочекаше и поделише с њима последње парче хлеба.

А шта да кажем о његовој љубави за оне мале избегле сироташе. Није он био отац само она два своја синчића са којима се толико поносio, него отац неколико хиљада избегличке деце. По његовом наређењу основао сам избеглички логор. Пре-ко хиљаду деце оспособио је овај логор за слање у унутрашњост Србије, а у самом Смедереву смештено је 500 малишана. Бдио је он над њима као мајка над болесним дететом. Понекад би сео међу њима и разговарао с њима, а у оку би му заблистала суза. Био им је отац, а они њему драга деца. Мало је знала о томе јавност. Није он о томе говорио, па чак није допуштао ни да други о томе говоре. Али заиста он је то име заслужио.

И као што је целога живота радио и жртвовао се за добро и срећу свога народа, тако је и пао за његов спас. Зар се је могло друкчије и замислити? Зар би херој Милош Војновић, који је сагоревао у раду, могао умрети мирном смрћу на болесничкој постељи? Он се јуначки борио и као награду заслужио је јуначку смрт. Кад би његова увек наслеђана, а сада хладна, уста могла изрећи последњу поруку својим друговима, не верујем да би она била: „Осетите ме!“, него: „Спасите Србију и српски народ!“ То је била његова жеља. То је био смисао његовог живота.

Владан Бијелић

Свака часна борба права има своје мученике

Крв, што херој за дом лије,
Живота је вечној слика,
Од признања историје
Нема лепшег споменика.

На згаришту српског дома
Пир спремају кукавице,
Ал' уз тресак страшног грома
Светог Саве блесну лице.

Глас одјекну са висине
Александра Мученика,
Кроз зов оца домовине:
„У бој против издајника“.

Тад истина вечно следи
У свом жару свога лица
Један јунак више вреди
Од стотине кукавица.

Нове мисли првоборци,
Убеђењу своме верни,
Млади српски добровољци
Родољуби неизмерни:

Сјатише се са свих страна,
И ће орли црне вране,
Најтежега српског дана
Потераше партизане.

Нове снаге вихор прави
Једне мисли, једних жеља,
Збратимљени у љубави
За Великог Учитеља...

Не прати их звона јека
Него потсмех и поруга
И повека суза мека
Родитеља или друга.

Осветника снага врёл
Историју славну пиши
Равијојла вила бела
Упљувке им с лица

И поштењу осветника
Неће моћи да науде,
Ни потсмеси клеветника
Нит' упљувци вечној Ју...

Где се бели орли гласну
Свуд се српски барјак вије,
Свуд првене звезде гасну
И нестаје тиранije.

Они српску земљу красе
Пламом своје вере нове,
Ти изданици дичне расе
Што се српски народ зове.

Кроз напоре и победе
Заврнуше али шију,
Која желе да поједе
Српском роду панају.

Србољубље пламен живи
Кроз страдање неизречено,
Сачуваше ови диви
Да Србија живи вечно.

Указујући на погрешке
Што пропасти пут утиру,
На муке су они тешке
Навикинули и у миру...

Симбол снаге Србиног
И Косовског аманета,
Оставиће кроз векове
Никићева мала чета.

Вихор расног надахнућа
Српског села вечна слава,
Огледа се кроз прегнућа
Петровића Марисава.

Обрадовић, веран Богу,
Ца Петровцу пример даде
Добровољци што све могу
За част рода да ураде.

Ту је дична младост смела
Да потврди реч у боју,
Ту је вила венце сплела
И песнику и хероју.

А Марковић Душко даје
Пример борца пример друга,
Добровољац да остаје,
Херој пушке, херој плуга.

И ако му ток живота
Безумничка рука скрати,
Херојства је врх Голгота
Што бесмртност дела злати.

Правог борца и хероја
Не заносе ловорике,
Зато Јова поред боја
Диже цркве и звонике.

И још многе стаге младе
У оквиру српског стега,
Стотине су и хиљаде
Сваки боли од бољега

У вери се опртава
Сласт страдања, чар одлике,
Свака часна борба права
Има своје мученике.

Светитељски лик их води
Лик Матића Митрофана,
Мученика што га роди
Нова борба нових дана

Малодушност расе дава
Лаковерност српство хара.
У несрећи и у слави
Добровољац одговара.

„Видиш ове реке хучне
Кроз долине наше красне,
Чујеш песме милозвучне
Кроз пољане златокласне...“

„Чујеш била снаге свеже
Кроз сеоца моћи пуна,
Што у родном гају леже
Као стада свилоруна.“

„Рад узлета орловскога
Темељ наше борбе значи,
Јер прави је рад са кога
Стваралачка радост зрачи.“

„Од почетка памтивека,
Дух из рада снагу сише
Рад је крепост за човека
Радом људска душа дише.“

„Мржња лије вал обести,
Којом љубав за рад руше,
Ти гробари здраве свести
И целати људске душе.“

„Подари нам српска мати
Понос што нас к небу пење,
Пре ћеш гору пољујати
Него наше убеђење.“

„Историја наща цела
Херојског је соја стаза,
Поникли смо с њеног врела
И с косовских путоказа.“

„Несебичност и правила
Срж су нашег расног дуба,
Пред истином „издајица“
Бледе лажи „родољуба“.“

За слободу борци пали
Светлом жртве род предводе;
Искуства су капитали
За државе и народе.

Нек истином успављује
Сеја брата, мајка сина:
Да већину побеђује
Храбро срце и истина.

Пред полетом што бес слама
Поста српству српство мило,
С очију му пада скрама
И заблуда ништавила.

Пред њиме је видик грано
Што га крило себичњаштво,
И буди се успавано
Српско чојство и јунаштво.

Бујни вихор мисли нове
Предрасуде старе брише,
Широм земље Србинове
Да се новим духом дише.

Иза мора вреле крви
Мирна радост да завлада,
Да на пос'о сретна врви
Жељна младост реда рада.

Залогу нам боље ере
Две божанске луце красе:
Љубав наше свете вере
И витештво српске расе.

Ф. Ј. ЂУКАНОВИЋ

Подвизи наших „родољуба“ и „ослободиоца“ из шуме

Одакле су добровољци дошли у крушевачки крај, по-чела се нагло да открива она крвава и тамна завеса иза које се крију двогодишњи преступи и злочини шумских бандита, „наших родољуба“ и „ослободиоца“. До доласка добровољаца народ је живео под најстрашнијим терором и није смео ником да се пожали на све страхоте и зулуме које је проживљавао. Сад се разоткривају они бројни злочини, језивији један од другога и писаће се целе књиге о томе па ипак све кразе стране ових злочина неће можи да буду исписане.

Данас ћемо овде назести само неколика карактеристична примера о неделима шумских бандита у крушевачком крају.

Милорад Милосављевић, војвода жељински, познат под именом Рода, по расформирању четника вратио се натраг својој кући у село Велуће. Он је син свештеника и из угледне породице у којој се неколико генерација одржавао свештенички позив. У кућу његовог оца, која је од бандита уништена, долазио је Краљ Александар, затим Стојан Протић и многи други угледни државници и политичари из прошlosti.

У његову кућу, ноћи између 27 и 28 фебруара ове године, упала је руља од неколико десетина „дражиноваца“. Кроз прозоре је убачено мноштво бомби, од којих су скоро сви укућаније страже од четника који су чунастрадали. Пре тога побијена је стража од четника који су чували свога војводу.

По упаду у кућу, дражиновци су ухватили полуумртву од страха војводину мајку Љубицу, стару 83 године, везали јој руке и ноге и запалили неколико бомби па је брзо положили преко бомби. Страховита експлозија разнела је у парампарчад несрећну старицу. Војводина жена Злата живи је заклана и исечена на комаде. Војводи Роди отсекли су главу и извадили му срце из груди.

Насилно одвођење сеоских домаћина у шуму

Ево шта прича један сељак домаћин из села Д. коме су шумски бандити ноћи упали у кућу и хтели да га насиљно мобилишу „у име Краља и Отаџбине“.

„Двојица непознатих шумаца око пола ноћи упали су ми у кућу и тражили од мене да одмах с њима кренем до командира Боре Симића јер се спрема напад на Трстеник. Први ми је рекао: „Без поговора се мора иći!“ Ја сам одговорио да нећу. На то ми је он добацио: „Ти си против Краља“, нашто сам му ја одвратио: „Зар вам је Краљ наредио да Србе убијате?“ На то ми је рекао други шумац: „Знаш ли ти да се мора знати ко је старији у овој земљи.“ Уперио је на мене пушку, а ја му рекао: „Удри, па зађите редом и побијте све Србе, који смо без оружја...“ Он ми је одговорио: „Без изговора само напред, иначе си одмах мр-

ти, то ми боље знамо који смо старији и више искуства о свему имамо.“

Код општине у селу С. затеком још двајстину људи без оружја. Само је један од њих био с пушком тако да их је сад било тројица с пушкама. Окупљени људи негодовали су и протестовали што су нас овде довели и куда мисле да нас воде.

Зар да сада наше село које је било досад мирно да упропасте и сатру? Најстарији међу нама молио их је да нас пусте натраг кућама јер оваквим поступцима страдаће и наше село и сви наши. На то је један шумац одговорио да они не слушају „пијане људе“, а ја сам на то рекао да је сваки онај који неће да говори оно што шумским годи, да је сваки тај или пијанац или бунтовник или издајица.

„Зар не видите да сте таквим својим радом попалили многе домове па и цела села.“ На то су они викнули: „Дајте конопац па га вежите.“ Пошто није било конопца, један од њих гурну ме у гомилу и наредише да се иде напред.

Дубоко у ноћ стигли су до командира банде, Боре Симића. Питао је ону тројицу пратиоца да ли смо се успут бунили, нашто они одговорише да су се сви бунили, а нарочито ја. Тад је Бора рекао: „Онај који овом земљом наређује, његова се наређења морају слушати.“ Ја сам рекао, мислећи на генерала Недића, да се нама наређује да будемо мирни и да радимо свој посао па да ће бити све добро. На то је Бора рекао: „Нема, Бато, више мрдања! Мора да се устане, па да се добије слобода.“

„Хвала вам на тој слободи“, одговорише неколико сељака, кад нас све из реда истребљујете“. Шумци се наљутише, а особито Бора командир, који оштро реке: „Ми се, Бато, бијемо за Краља и Отаџбину.“ Одговорио сам:

„Добро, брате, ако тај Краљ наређује да убијате Србе и уништите наш народ, зашто се борите за њега, јер такав Краљ који није пријатељ свога народа не треба нам. Ја мислим да ви то све радите без ичијег наређења, чим ви сваки ноћи по некога честитога српског домаћина опљачкate и закољете тако да његова породица и не зна зашто сте га убили. Доћи ће дан кад ће се морати да полажу рачуни за овакав убилачки рад. Пошаљете два разуласка и заведена детета, који су своје куће запалили и родитеље упропастили, па ухвate честитог домаћина, измрцире га, изведу из куће и негде у шуми закољују га до голе коже, па то носе својој дружини и хвале се како су убили човека без оружја, а опљачкане ствари међу собом поделе. Ето, господине, са таквим ви хоћете да нама донесете слободу..“

На то ми Бора рече да су они мене сматрали за другчијег, за паметна домаћина и најугледнијег на селу, али сад да види као ја заводим народ. Ја му рекох: „Па зар је то завођење на-

рода кад му саветујем да буде миран и да ради свој посао да би што више српских глава остало до краја овог рата.“ На то ми Бора рече: „Не могу сада ја с тобом да расправљам, јер ти си велики политичар“ и викну двојици да ме одмах спроведу на њихов виши суд.. Бора рече: „Ако покушам да бежим да ме одмах убију...“

Доласком добровољаца у овај крај били су ослобођени из канцији шумских бандита сви сем једнога кога су при покушају бекства убили бандити. Сељаци су се вратили сада својим кућама и на миру врше свој посао.

Ко је командир Бора Симић

Ко је командир Бора Симић којег спомиње горњи извештај сеоског домаћина из Д. нека нам каже овај документат:

Милица Р. Ђокић, из Богдања, стара 20 година, уodata, мајка једног детета, на саслушању у Трстенику 24 августа о. г. изјавила је следеће:

„Никада никакве везе са четничима нисам имала ни одржала. Знала сам да они долазе у село са својим командиром Бором Симићем. Тако је једном приликом Бора Симић дошао у Богдање, на трети дан Духова ове године, и увече послао код моје куће једног четника који је рекао да морам одмах да идем код Боре, у стан Раде дућанцике.

Кад смо остали на само Бора ми је рекао да му се свићам и да жели да му се телесно подам. Ја сам плакала и рекла да сам уdata жена и да не смем и да не могу због мужа, али ми је Бора рекао да морам да му се подам, узео је свој машингевер и рекао: „Одмах лези, иначе ћу са овим машингевером да те пре-чистим.“ После тога ја сам легла и подала му се. Ја сам била уплашена и уплакана, али ми је Бора рекао да своме мужу кажем да ме је он звао ради неког саслушања и забранио ми да о томе говорим и да се удаљујем из куће и села. Moj је муж дознао за овај случај и био ме је отерао неколико дана од куће, али ме је по наређењу Борином на-траг кући вратио...“

То је само један подвиг овог шумског „родољуба“ командира, а какве је све још злочине и ка-ква насиља вршио, и то ће једног дана да изиђе на видело.

M. B.

Ланена влакна и тканине

Наша текстилна индустрија је сразмерно врло добро развијена. Неколико добрих текстилних фабрика на територији Србије биле су у стању да задовоље готово све домаће потребе. Али, услед недостатка привредног пла-на, док се с једне стране подизала текстилна индустрија, с друге стране није се предузимало ништа да би се развила и производња текстилних сировина. Услед тога целокупна та индустрија била је потпуно зависна од иностранства. Тако се десило да ми данас, и поред текстилних фабрика, трпимо велику оскудицу у текстилној роби.

Да би се та несташница колико тоliko ублажила у садашњости и скорој будућности, један од најефикаснијих и најбољих начина биће да се обратимо нашој плодној земљи и настанемо да произведимо што веће количине биљки за пређу, тј. лана и конопље.

Предратна производња лана у Србији била је доста ограничена и сводила се углавном на западне крајеве Србије. Сада је потребно да се она прошири у што већој мери и да се свако подесио земљиште искористи за ту културу, како би производња ланеног влакна и ланених тканина добила што ширу примену како у домаћој радиности, тако и у нашој текстилној индустрији.

ИЗРАДА ЛАНЕНИХ ТКАНИНА

Значај лана за израду тканина је врло велик. Лан не само што је раван памуку, него га чак превазилази лепотом и јачином влакна. Нарочитом прерадом, тајкованом котонизацијом лана, добија се у индустрији влакно потпуно исто као памучно. Батист платно, које се врло много тражи, израђује се од ланеног влакна. Исто тако израђују се од ланеног конца чувене и скупе тзв. бриселске чипке. Од грубог ланеног платна које се добија из биљки намењених производњи семена, праве се цакови или грубо платно за радничка одела. Код старијих културних народа, Грка и Египћана, гајење и прерада лана била је давно позната, а стари словенски народи углавном су израђивали тканине од лана за своја одела. Исто тако лан су гајили и употребљавали сви народи северне Европе.

Поред значаја ланеног влакна, велики значај има и ланено уље, које налази своју широку примену у индустрији, а из остатака оцећеног ланеног семена добијају се ланене погаче, које претстављају одличну сточну храну.

Према томе да ли је лан највећи производњи влакна или уља подешава се и начин његовог гајења. У овом случају обраћајмо нарочиту пажњу гајењу лана за производњу влакна, односно за израду тканина.

ГАЈЕЊЕ ЛАНА

Лан се сеје два пута годишње, у пролеће и у јесен. Пролећња сетва почиње у марту, а јесења у септембру.

Најбоља земљишта за сетву лана су равна места заклоњена од ветрова. Добро је пазити на то да земљиште не буде окретнуто југу, како сунце не би упирало сувице влаге из земље.

При кошењу покошене стабљике слажу се у руковети, а затим се везују у спонове од 10 до 15 сантиметара дебљине, који се остављају да се извесно време просуше.

Лан покошен за производњу финог влакна даје 15 до 60 тонова по хектару, од чега се прерадом добија 200 до 800 кгр. влакна. Лан покошен за комбиновано искоришћавање даје више влакна грубљег квалитета, а поред тога још 5 до 6 тонова семена за производњу уља и уљних погача.

Лан тражи ћубрење. Стапско ћубре је одлично, али у сваком случају мора бити прегорело ако се ћубри директно. Свеже ћубре је добро само ако је њиме ћубрена претходна култура. Директно се пак може вршити ћубрење осоком и компостом.

Пре сетве мора се извршити дубоко орање, до 20 сантиметара. После тога земљиште треба подржати и оставити извесно време да се слегне. Тек тада приступити сетви.

СЕТВА ЛАНА

Чим се изврши припрема земљишта и чим се оно слегне, треба приступити сетви. Нарочита пажња мора да се обрати семену, које треба пречистити од коровског семена и пазити да буде потпуно здраво.

Сеје се сејалицама на редове, или омашке. Густина зависи од тога да ли ће се усев гајити за влакно, или за уље. За добијање финог влакна сеје се што гушће, а за добијање семена што ређе. Постоје код нас лан редовно гаји и за семе и за влакно, најбоље је растројање између редова 15 до 20 сантиметара. Тамо где се гаји искључиво за финог влакна размак између редова треба да буде 6 до 10 сантиметара.

Код густе сетве и сејања омашке количина семена износи 200 кгр. по хектару, а при сејању сејалицама до 160 кгр. по хектару. Код сетве за комбиновану производњу иде до 120 кгр. по хектару. Сеје се на дубину од 1 и по до 2 и по сантиметра. После сетве врши се изравњавање површине бранама и равњачима. Препоручује се и ваљање, ако земљиште није влажно и тешко.

УЗРАСТ И НЕГА

Ако је земља претходно добро обрађена, нега лана не задаје великих брига. Лан посејан на време ниче већ после 7 до 8 дана.

Главну опасност у току узрасла претстављају корови, те је неопходно плевити ако се коровске биљке појаве у већим количинама. То плевљење врши се после кишне, док је земљиште још влажно и кад биљке достигну висину око 10 сантиметара. Ако би се корови и после тога појавили може се плевити још једном, кад висина биљки буде око 15 сантиметара. Доцније плевљење врло се тешко изводи.

Берба лана зависи од тога да ли се гаји искључиво за влакно, или искључиво за семе, или пак комбиновано за влакно и за семе.

Ако се гаји за финог влакна, берба се обавља у стању зелене зрелости, то јест одмах после цветања и заметања плода, док је биљка још сасвим зелена, а само доњи листови почину да жуте. Ако се гаји за комбиновану производњу, онда се жетва врши у доба жуте зрелости, кад су већ две трећине биљке добије жуто лишће. Овакве биљке дају семе за цећење уља, а поједи тога већу количину влакна, али је оно грубље. Међутим, и у домаћој радиности и у индустрији може одлично да послужи.

При кошењу покошене стабљике слажу се у руковети, а затим се везују у спонове од 10 до 15 сантиметара дебљине, који се остављају да се извесно време просуше.

Лан покошен за производњу финог влакна даје 15 до 60 тонова по хектару, од чега се прерадом добија 200 до 800 кгр. влакна. Лан покошен за комбиновано искоришћавање даје више влакна грубљег квалитета, а поред тога још 5 до 6 тонова семена за производњу уља и уљних погача.

СПРАВЉАЊЕ ПЕКМЕЗА ОД ШЉИВА

Код нас најраспрострањенији начин остављања шљива за зиму састојао се у сушењу шљива. Ове године, кад је шљива изванредно добро родила, наши шљивари, а и остало становништво, треба да се потруде да за зиму оставе што више шљива прерадених у пекmez.

Пекmez од шљива спровођа се на домаћи или на фабрички начин. На фабрички начин спровођа се у фабрикама, а таквих фабрика имали смо пре рата свега једну у Крагујевцу. Другим речима, највећи део пекmеза мора код нас да се спреми на домаћи начин.

ДОМАЋА ИЗРАДА ПЕКМЕЗА

При домаћој изради пекmеза шљива се кува непосредно на ватри у плитким бакарним казанима, чија је дубина до 60 сантиметара, а могу да приме 800 до 900 кгр. чорбе од шљива. Казани од гвожђа и алюминијума су подесни јер их киселина од шљива нагриза и пекmez може да упије једињења тих метала.

За пекmez су најбоље јесење шљиве пожегаче. Напротив летње шљиве, које имају обично мању дугама, те се на тај начин избегава скоро сваки додир пекmеза са спољним ваздухом. Напротив, ако није довољно кување остане у житком стању, он цури између дуга, те се лако дешава да се укисели и побуђава. Поред тога спољни ваздух који лако пронира у буре може такође да га брзо уквари.

ЧУВАЊЕ ПЕКМЕЗА

Постоје неке начине који се скину са ватре и оставе да се расхладе. Затим се пекmez сипа кашкама у бурад разне величине, која су обично од буковог дрвета. Бурад треба да су направљени на довољно јаких дуга и стегнута дрвеним или гвозденим обручима, ако је пекmez намењен за извоз или дужи пренос.

Често се у оскудици већег броја казана пекmez сипа у бурад пре него што се потпуно расхлади. Да у том случају не би буре остало дosta празно услед доцнијег расхлађивања и скупљања пекmеза, обично се пекmez најпре сипа до половине бурета, па се после бурад допуњује.

Кад је буре испуњено, сам пекmez у њему, ако је добро укуван, залепи све пукотине, нарочито међу дугама, те се на тај начин избегава скоро сваки додир пекmеза са спољним ваздухом. Напротив, ако није довољно кување остане у житком стању, он цури између дуга, те се лако дешава да се укисели и побуђава. Поред тога спољни ваздух који лако пронира у буре може такође да га брзо уквари.

ОДЗИВ НА АПЕЛ ФОНДА СРПСКИХ ПРИВРЕДНИКА

На апел Фонда српских привредника за школовање обдарене српске сеоске сиромашне деце почели су да се одазивају и привредници из унутрашњости. Тако су приложили чланови Удружења трговаца за Срез орашачки у Аранђеловцу и то:

Тихомир Радовановић, трг. 2.000 дин.; Благоје Стојановић, трг. 200; Живомир Бошковић, кафец. 100; Аврам Ђамњановић, трг. 200; Живко Никитовић, каф. 100; Живорад Матијашевић, трг. 200; Милован Катанић, трг. 200; Милорад Миловановић, трг. 100; Коста М. Анић, трг. 200; Сеоске здравствене задруге Аранђеловац 500; Живорад Божић, трг. 200; Аља Т. Ђорђевић, кож. трг. 500; Драгољуб Анд. Стојановић, трг. 500; Васа Стефановић, трг. 500; Милан Ломић, трг. 100; Милан Милићевић, продаја нозина 50; Драгутин Јовановић, трг. 150; Алекса Кочмарук, трг. 200; Јустина Рајец, каф. 100; Божа Петровић, трг. 200; Душан Божић, трг. 100; Милан Кубровић, хотелијер 500; Мирко Јањановић, индустр. 500; Милутин Ђорђевић, трг. 500; Ђуро Јеремић, трг. 200.

Фонд овим путем поново апелује на све родољубе да се угледају на горње прилагаје. Приложи се могу слати на Фонд српских привредника за школовање обдарене српске сеоске сиромашне деце, Београд, Влајковићева број 5 или преко чековног рачуна Фонда код Поштанске штедионице број 62.931.

Шећер је најглавнији састојак пекmеза по коме се оцењује не само његова каквоћа, већ знатно утиче и на што дуже чување производа. Ако је пекmez јако разблажен, то јест није довољно укуван и садржи сувише много воде, лако ће се и за кратко време искварити услед појаве буђи квасних гљивица, бактерија и др. Сматра се да ће се најбоље отежати пекmez који садржи 65% шећера. Међутим, у нашем пекmezу који се прави без додатка шећера природна количина шећера износи око 40%. Ипак, ако је такав пекmez добро укуван може се сачувати годину и више дана.

Од недовољно зрелих шљива добија се пекmez отвореније боје, киселог укуса и недовољно

Попришивредни радови у октобру

НА ДОМУ

Недовршене грађевинске радове доврши. У колико то већ није урадио доврши тријерисање и запрашивање семена озимих стрних усева које ћеш сејати. Кречи све просторије у којима станујеш. Кувај пекmez од шљива и парадајза. Спремај зимнику. Стоку коју не можеш преко зиме исхранити продаји или купи. Храни што обилније стоку одређену за посек.

КОД СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Води рачуна о правилној исхрани и нези стоке. Док има паше истеруј стоку на пашу. Ако је паша слаба дај сточи ујутро и увече иако је лако и детелине. У суву сточну храну мешај лишиће сточне репе. Постепено преводи стоку на исхрану сувом храном. Штале и живинарник окреши; под, прозоре и остало оправи. Живинарник деzinфикуј палењем сумпора и окачи га.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Довршавај сетву озимих усева: пшенице, јечма, овса, граанице, грашка, ражи. Сетву обављај по могућству сејалицом, јер на тај начин уштеђујеш семе, боље га распоређујеш у земљу, боље га затрпаваш, а што је најглавније обезбеђујеш бољу жетву. Почетком месеца сеј луцерку и детелину, јер ћеш јесењом сетвом обезбедити 1 до 2 откоса више него ако их посејеш у пролеће. Довршавај сетву хељде и проса које си посејао као други усев. Вади шећерну и сточну репу. Сточну репу трапи покривајући је слојем земље од 30 до 40 сантиметара. Луцерку и детелину коси и суши.

У ПОВРТЊАКУ

Прикупљај семе од поврћа. Довршавај сађење и расађивање салате, лука, и јагода. Сеци купус за зимску потрошњу.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

Почни бербу грожђа. Стоне сорте грожђа које имају лебелу опну стављају у чисту и суву струготин

Крај једне књижевне легенде

СИМА ПАНДУРОВИЋ И СКЕРЛИЋ

Сима Пандуровић, иако песник филозофског кова, иако срећен и врло пријатан козер, за својих 40 година књижевног рада, имао је необично борбене и идеолошке тренутке, од којих су неки већ ушли у књижевне легенде.

У доба кад је Сима Пандуровић почeo да пише, средишна личност српске књижевности био је Јован Скерлић.

Скерлић и Пандуровић морали су се сусрести. Тада сусрет књижевна легенда обавила је нијансама које не одговарају стварности.

Сада када Сима Пандуровић навршава 60 година живота и преко 40 година књижевног рада, нашли смо српског мисаоног песника и, захваљујући његовој предсуретљивости и пуној душевној свежини, обновили неке од тренутака тога значајног доба српске књижевности

Скерлић, је први објавио Пандуровићеве песме

Крепак, мудрачки наслеђан, необично спонтан и присан, Сима Пандуровић оставља сјајан утисак човека пуне песничке културе. Пун је шароликих појединости, али увек при своме песничком ставу. Литерарни поглед на свет код Пандуровића је органски дах: из њега струје књижевне оцене, књижевни проблеми на начин сталоженог борца за превагу мисаоне лепоте.

Пандуровић не прича, не еволицира: као златна смола деблом бора, тект животне густине избија из његових разговора:

„Године 1902, у часопису *Покрету*, објавио сам V чин Игове драме *Краљ се забавља*, коју сам разоноде ради прве. То је одмах запажено. Риста Одавић, тадашњи драматург Народног позоришта, затражио је цео превод, упутио га Скерлићу, који је био члан позоришног књижевног одбора, и већ после кратког времена добијем позив од Скерлића. Имао сам 19 година, био сам студент; Скерлић је био на гласу, — страх и трепет. Дошао сам, упознао се: Скерлић је на мене оставио утисак отворена, искрена човека. Постоји је ставио неке мање примедбе на мој превод *Краљ се забавља*, повео се разговор о књижевности, о којој је говорио јасно, прегледно и убедљиво, па чувши да и ја пишем песме, затражио је да му их донесем. После извесног времена донео сам му неколико, опет смо разговарали о књижевности, опет сам имао утисак снажна и искрена идеолога без икаквих завијања.“

„Од тих неколико песама, које сам му предао, Скерлић је одабрао две и 1903 штампао их у Српском књижевном гласнику. „Те две песме биле су Север на ноћ и У пролазу јуче.“ Тада је важило да ко, поред Скерлићевог сита и решета, уђе у Књижевни гласник, песник је без мане и поговора.

Пандуровићев највећи хонорар

„На настојање Скерлића и Ристе Одавића, свој ћачки превод

Иговог Краљ се забавља морао је, с књишким угледима на пешам дефинитивно стилизовати за симистичко декаденство Запада. 7 дана. Затворио сам се, запео и за то време свршио што се тражило. Преводом су били задовољни, Народно позориште га је примило и дало ми хонорар од 500 динара. У то време та свата је била еклатантно замашана, а и сад после 40 година мора књижевничког рада, могу рећи да је то мој највећи књижевни хонорар. Јер 500 динара, године 1902 значило је у ствари суму од 25 наполеона. А тада вице-милионарски хонорар ретко да пада, нажалост, у руке српских књижевника. Што се тиче

драме *Краљ се забавља*, он због тадашњих прилика није могла одмах бити давана, већ је у Народном позоришту приказана тек после две године, 1904.

Разговори Скерлић— Пандуровић

„После првог сусрета са Скерлићем, после мојих првих песама објављених у *Књижевном гласнику*, ја сам се често налазио са Скерлићем. Иако је био велики радник, професор Универзитета, уредник *Књижевног гласника*, новинар и писац великих литерарних монографија, дела, текуће критике, Скерлић је увек имао времена да опширно и срдачно са сваким интелектуалцем поразговара. Скерлић је волео да, како се то онда говорило, корзира, тј. да се стално, свако вече, прошета с пријатељима Кнез Михаиловом улицом и Калемегданом. Као и други, и ја сам му често прилазио.

Код је 1908 изашла моја прва збирка *Посмртне Почасти*, Скерлић је написао о њој опшiran есеј. Као што је познато, он ми је признавао песнички дар, о њему се озбиљно и похвално изразио, али ми је замерао пессимизам.

У тој својој критици Скерлић се мало више упустио у уопштавања. Он је сматрао да је пессимизам, декаденско, патолошко осећање, да је путем стране лектире код нас унесено, да може да се изметне у општу заразу на штету здраве стране националног живота. Ја сам, пак, био далеко од тога. Певао сам о оном исконом болу људи, а како ће га други називати, то је за сваког песника, па и за мене ирелевантно.

Кад смо се после те његове критике срели, он ми је рекао:

— Господине Пандуровићу, не сматрајте да је то напад на Вас. Ја само не могу да разумем од кад код Вас, младога човека, тада апсолутни пессимизам...

О апсолутном пессимизму

„И дискусија се наставила. Њена је садржина иста она коју сам и доцније, коју и сада заступам. Наиме, Дис и ја нисмо пессимисти у том смислу што би иако тобож били претставници једне пессимистичке генерације

је, с књишким угледима на пешам дефинитивно стилизовати за симистичко декаденство Запада. 7 дана. Затворио сам се, запео и за то време свршио што се тражило. Преводом су били задовољни, Народно позориште га је примило и дало ми хонорар од 500 динара. У то време та свата је била еклатантно замашана, а и сад после 40 година мора књижевничкого рада, могу рећи да је то мој највећи књижевни хонорар. Јер 500 динара, године 1902 значило је у ствари суму од 25 наполеона. А тада вице-милионарски хонорар ретко да пада, нажалост, у руке српских књижевника. Што се тиче

драме *Краљ се забавља*, он због тадашњих прилика није могла одмах бити давана, већ је у Народном позоришту приказана тек после две године, 1904.

— Па како Ви пишете? упитао ме је Скерлић.

— Пишем обично у поноћ и само кад сам нерасположен. Иначе, ја сам у обичном животу далеко од сваког апсолутног пессимизма, живот поштујем и волим и нећу да га песничким надахнућем кварим. Дође суморан тренутак, удубим се у њега, отелотворим га, песма је ту — а после, ја сам обичан човек као и други...

— Јер кад сам расположен, то расположење нећу да кварим на пором око писања стихова, римовања речи, пошто песнички занат није лак. Кад сам расположен, хоћу да останем расположен. Даље, песме пишем ноћу, нерасположен, у идејама негативне силине живота, коју сваки мисаони и осећајни човек мора да преживљује...

— Е, то је песнички! Свакако да песничка машта најбоље ради ноћу. Што се мене тиче, ја најбоље радим од 5 до 7 часова изјутра! примети Скерлић.

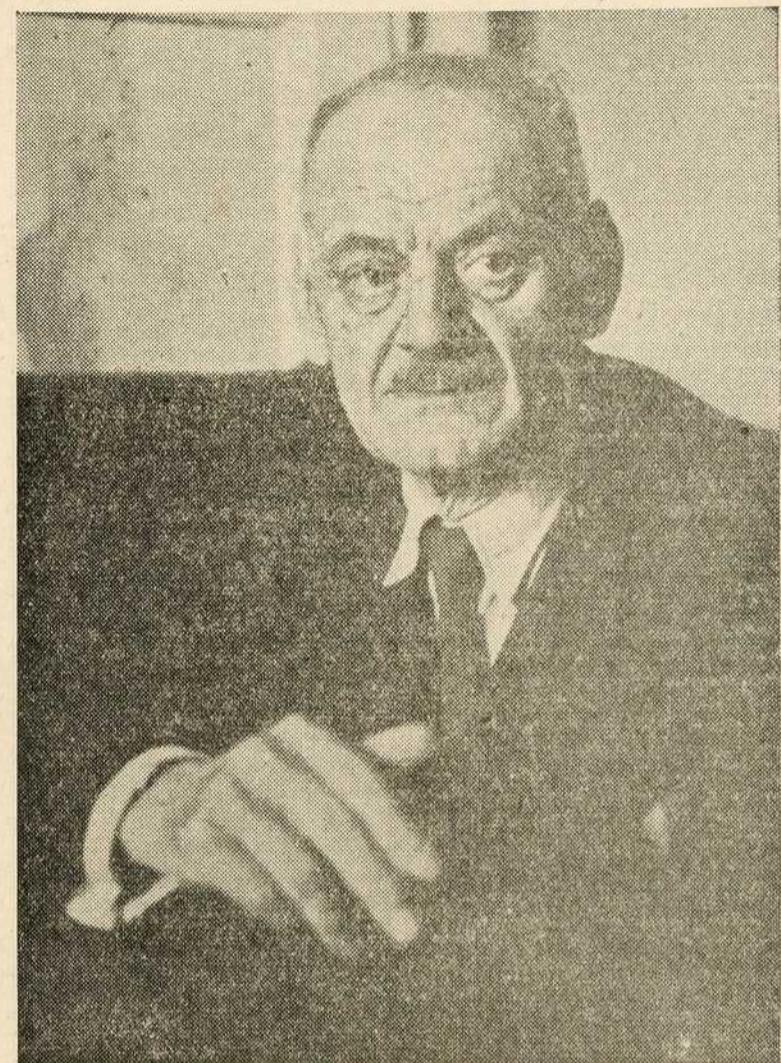
„Није, дакле, тачно да је између Скерлића и мене, после његове критике о мојим песмама, постојало неко књижевно непријатељство. Ми смо и даље били добри познаници, добри пријатељи. Он је задржао свој став, ја сам задржао свој правац. Једино се политички нисмо слагали.

Сима Пандуровић као националиста

„Као што је познато, Скерлић је припадао тадашњем југословенском покрету, док сам ја био чист националиста. Сматрао сам да ми је дужност да првенствено радим на продубљивању српске културе, да пре свега и све учним за тло на коме ме је први пут сунце огрејало, прва киша сејасила. Национализам сам сматрао као искрени, спонтани, искони, биолошки патриотизам.

„Као студент био сам претседник националистичког студенстког клуба.

„У то доба често смо навраћали у тадашњи „Руски Цар“. Ми националисти, имали смо своје, југословенски настројени свој. Сви смо били добри познаници, добри другови, али кад се идеологије младих људи укрсте, дође и до жучних распри. Једнога дана распра та два стола била је толико жива да смо полетели једни на друге. И наравно, бујној младости очи брзо замагле, стопице су полетеле, настао је дар-мар и по леђима су одјекивали читави сонети. Бра-

СИМА ПАНДУРОВИЋ

(Фото: „Српски народ“)

нили смо своја гледишта, а су традан и доцније опет смо били другови и познаници. Уосталом, све је то везано за сваки идеализовани омладински покрет.

Скерлић води рачуна о Пандуровићу

„Скерлић је био отворен човек: кога је волео, волео га је потпунце, кога није трпео, није га потпунце трпео.

Тако, на пример, Скерлић није могао да схвати зашто Владислав Петковић-Дис своје посетнице штампа само са „Дис“. Он није могао да разуме да млад песник може бити занесен, амбициозан, настран, својствен, и то Дис једнако му је боло очи.

„Кад је на кога сручио сва своја критичарска негатив, обично би рекао:

— Е сад може да купи билет за Земун! Што је значило да литерарно треба да се сели из земље.

„Према мени, и поред понеких размишљаја, остао је искакуји се често као дете, као искрен, исправан. Кад ми је већ било дојадило да наставникујем перо да је у руци, свакако би у Ваљеву, тежећи да као писац да образац меморијалне књижевности.

Братио сам се Скерлићу писмом и он ми је после два дана одговорио, да он баш најбоље не стоји са тадашњим министром стварања је прохујало, а та просвете, или да ће с премештањем покушати, јер сматра да ће да се нагну над безобзирном Београду већ у Паризу на усабрвашању. И заиста, после извлачења бисери српске речи,

НОВА НЕМАЧКА

АРХИТКТУРА

Година 1933, доласком националсоцијалиста на власт у Немачкој, значила је судбинску претерану и у немачкој архитектури, крај једном до тада хаотичном стању. Обнова, ношена од једне младе и здраве идеологије, отпочела је у свима областима културног живота.

Прве грађевине овога доба, постале су у сваком погледу меродавне за доцнији развигак. То су били радови архитекте Паула Лудвига Троста, у Минхену. Пред саму 1933, он је у тесној сарадњи и на потстрек Воје обновио и преуређио једну аристократску палату, са много успеха, у „Мрку кућу“ националсоцијалистичке партије. Томе је следио један блок зграда у квадрату, са монументалним фасадним стубовима од најплеменијег материјала — „Кућа немачке уметности“ намењена уметничким изложбама, које се приређују сваке године. Озбиљан и стил пун достојанства ове зграде, имао је програматски карактер.

Најзначајније дело архитекте Троста, чији завршетак није доживео, било је преуређење Краљевског трга у Минхену, за заборно место националсоцијалистичке партије. Овај историски трг са својим класицистичким зградама, преуређен је из основа у прави народни трг. На јединој отвореној страни, саградио је архитекта Трост Маузолеј палим новембарским борцима, зграду врховног партиског војства, и зграду Воје.

Готово у исто време саграђена је палата Министарства ваздухопловства Рајха, у Берлину, дело архитекте Сагебила. Палата је изведена у строгом стилу, док је за репрезентативне сврхе преуређен суседни Пруски Ландтаг, сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

аштвеним циљевима, где је употребљен скupoценiji материјал, тако да је уметничко- занатска техника дошла до израза.

За Олимпијаду у години 1936, изграђена је у Берлину тзв. спортска варош Рајха. Архитекта Вернер Марх створио је, потпуно преуреđivши стари стадион — дело његовог оца —, један од најmodернијих и величанствених спортских терена на свету. Све.

чану прилазну улицу, стадион за 115.000 гледалаца, мајску поља. Пред саму 1933, он је у тесној сарадњи и на потстрек Воје обновио и преуређио једну аристократску палату, са много успеха, у „Мрку кућу“ националсоцијалистичке партије. Томе је следио један блок зграда у квадрату, са монументалним фасадним стубовима од најплеменијег материјала — „Кућа немачке уметности“ намењена уметничким изложбама, које се приређују сваке године. Озбиљан и стил пун достојанства ове зграде, имао је програматски карактер.

Најзначајније дело архитекте Троста, чији завршетак није доживео, било је преуређење Краљевског трга у Минхену, за заборно место националсоцијалистичке партије. Овај историски трг са својим класицистичким зградама, преуређен је из основа у прави народни трг. На јединој отвореној страни, саградио је архитекта Трост Маузолеј палим новембарским борцима, зграду врховног партиског војства, и зграду Воје.

Готово у исто време саграђена је палата Министарства ваздухопловства Рајха, у Берлину, дело архитекте Сагебила. Палата је изведена у строгом стилу, док је за репрезентативне сврхе преуређен суседни Пруски Ландтаг, сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

аштвеним циљевима, где је употребљен скupoценiji материјал, тако да је уметничко- занатска техника дошла до израза.

За Олимпијаду у години 1936, изграђена је у Берлину тзв. спортска варош Рајха. Архитекта Вернер Марх створио је, потпуно преуреđivши стари стадион — дело његовог оца —, један од најmodернијих и величанствених спортских терена на свету. Све.

чану прилазну улицу, стадион за 115.000 гледалаца, мајску поља. Пред саму 1933, он је у тесној сарадњи и на потстрек Воје обновио и преуређио једну аристократску палату, са много успеха, у „Мрку кућу“ националсоцијалистичке партије. Томе је следио један блок зграда у квадрату, са монументалним фасадним стубовима од најплеменијег материјала — „Кућа немачке уметности“ намењена уметничким изложбама, које се приређују сваке године. Озбиљан и стил пун достојанства ове зграде, имао је програматски карактер.

Најзначајније дело архитекте Троста, чији завршетак није доживео, било је преуређење Краљевског трга у Минхену, за заборно место националсоцијалистичке партије. Овај историски трг са својим класицистичким зградама, преуређен је из основа у прави народни трг. На јединој отвореној страни, саградио је архитекта Трост Маузолеј палим новембарским борцима, зграду врховног партиског војства, и зграду Воје.

Готово у исто време саграђена је палата Министарства ваздухопловства Рајха, у Берлину, дело архитекте Сагебила. Палата је изведена у строгом стилу, док је за репрезентативне сврхе преуређен суседни Пруски Ландтаг, сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

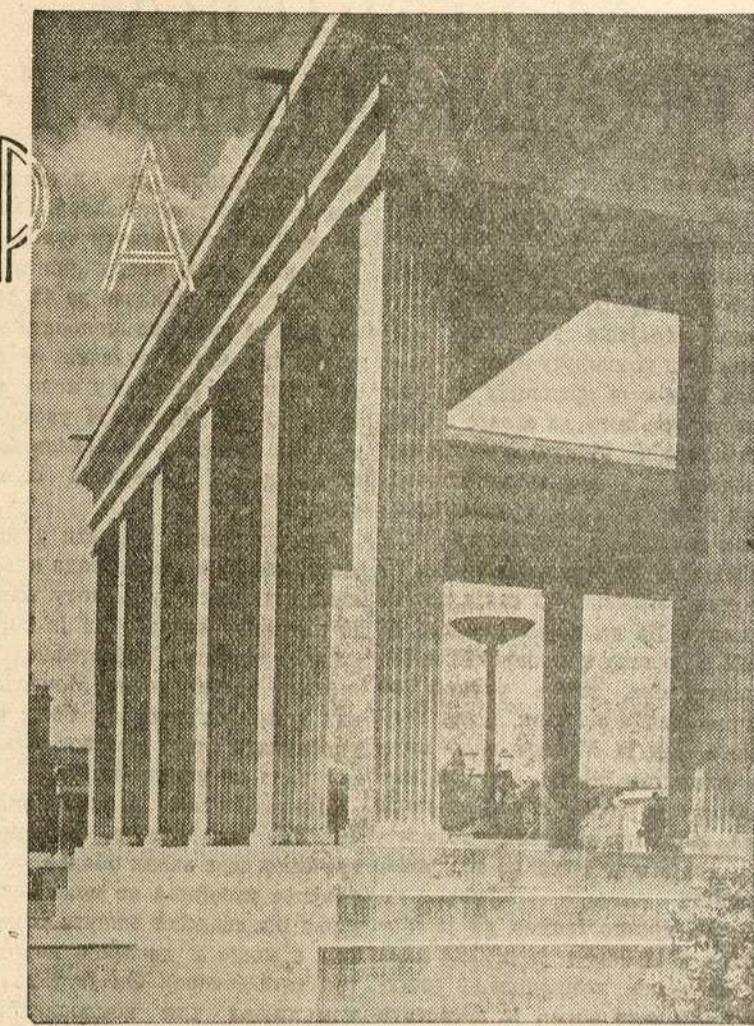
аштвеним циљевима, где је употребљен скupoценiji материјал, тако да је уметничко- занатска техника дошла до израза.

За Олимпијаду у години 1936, изграђена је у Берлину тзв. спортска варош Рајха. Архитекта Вернер Марх створио је, потпуно преуреđivши стари стадион — дело његовог оца —, један од најmodернијих и величанствених спортских терена на свету. Све.

чану прилазну улицу, стадион за 115.000 гледалаца, мајску поља. Пред саму 1933, он је у тесној сарадњи и на потстрек Воје обновио и преуређио једну аристократску палату, са много успеха, у „Мрку кућу“ националсоцијалистичке партије. Томе је следио један блок зграда у квадрату, са монументалним фасадним стубовима од најплеменијег материјала — „Кућа немачке уметности“ намењена уметничким изложбама, које се приређују сваке године. Озбиљан и стил пун достојанства ове зграде, имао је програматски карактер.

Најзначајније дело архитекте Троста, чији завршетак није доживео, било је преуређење Краљевског трга у Минхену, за заборно место националсоцијалистичке партије. Овај историски трг са својим класицистичким зградама, преуређен је из основа у прави народни трг. На јединој отвореној страни, саградио је архитекта Трост Маузолеј палим новембарским борцима, зграду врховног партиског војства, и зграду Воје.

Готово у исто време саграђена је палата Министарства ваздухопловства Рајха, у Берлину, дело архитекте Сагебила. Палата је изведена у строгом стилу, док је за репрезентативне сврхе преуређен суседни Пруски Ландтаг, сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

Маузолеј на Краљевском тргу у Минхену
(архитект: Паул Лудвиг Трост) (Фото: Е. К.)

Поред ових изразито репрезентативних изградњи, завршено је много шта, као Васпитни замци партије, споменици палим ратницима, војни објекти свих врста,

зграде за индустријска постројења, позоришне зграде, унутрашње архитектуре, кад би се

Било би погрешно, када би доничко дело немачких инжењера и архитеката. Исто тако су изванредне изградње виадуката и мостова, који су изграђени у вези са аутострадама. У њима је можда највише дошло до израза, оно битно у појму лепоте: јасне и органске форме, живе површине од најплеменијих материја.

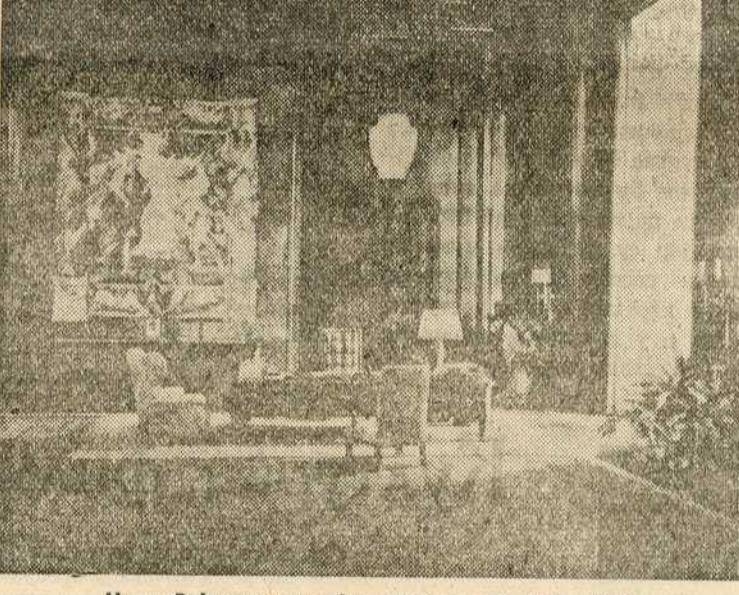
РАЗОЧАРЕЊЕ

Ситне, безазлене, немоћне капљице јесење кише лупкају неравномерно и прскају плашљиво по окнима трокрилног прозора моје собице. Кровови кућа напајају се влагом... лењо. Под њима, у сувим одјама хручу снovi. Ромињајући једнолико — киша шушти као заостала арија паганске песме. Музика њена опија полагано... Уз брујање хармоничних звука тучаних звона лепрша се мир. Тишина се расплинула у мокрој ноћи као зелена кишњица у огромном, непрегледном басену.

У разливеним капима сиве кише што долазе споро из плаветних гора, видим како ми се приближује Твоје дражесно биће и пружам руке да га загрлим страстно, да положим Твоју главу на своје болесне груди...

Ал' авај, опет само варка и првртљива лаж будног сна.. јер то ниси Ти, већ само несташна игра немирних капија јесене хише.

Небојша М. Јосић

Нова Рајхицеларија: радна соба Воје Рајха
(архитект: проф. Алберт Шпер) (Фото: Е. К.)

ња архитектура бродова „Крафт Рајха“. Чудновати облик овог грађевинског објекта — издуженог сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

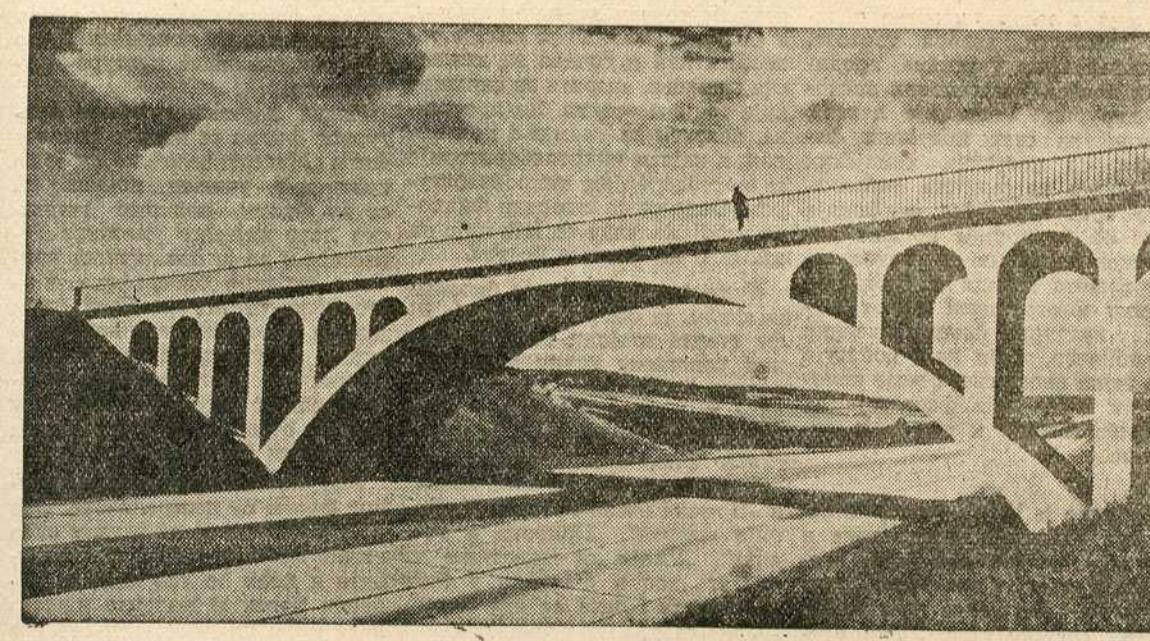
аштвеним циљевима, где је употребљен скupoценiji материјал, тако да је уметничко- занатска техника дошла до израза.

За Олимпијаду у години 1936, изграђена је у Берлину тзв. спортска варош Рајха. Архитекта Вернер Марх створио је, потпуно преуреđivши стари стадион — дело његовог оца —, један од најmodернијих и величанствених спортских терена на свету. Све.

чану прилазну улицу, стадион за 115.000 гледалаца, мајску поља. Пред саму 1933, он је у тесној сарадњи и на потстрек Воје обновио и преуређио једну аристократску палату, са много успеха, у „Мрку кућу“ националсоцијалистичке партије. Томе је следио један блок зграда у квадрату, са монументалним фасадним стубовима од најплеменијег материјала — „Кућа немачке уметности“ намењена уметничким изложбама, које се приређују сваке године. Озбиљан и стил пун достојанства ове зграде, имао је програматски карактер.

Најзначајније дело архитекте Троста, чији завршетак није доживео, било је преуређење Краљевског трга у Минхену, за заборно место националсоцијалистичке партије. Овај историски трг са својим класицистичким зградама, преуређен је из основа у прави народни трг. На јединој отвореној страни, саградио је архитекта Трост Маузолеј палим новембарским борцима, зграду врховног партиског војства, и зграду Воје.

Готово у исто време саграђена је палата Министарства ваздухопловства Рајха, у Берлину, дело архитекте Сагебила. Палата је изведена у строгом стилу, док је за репрезентативне сврхе преуређен суседни Пруски Ландтаг, сада „Дом авијатичара“, намењен и уског простора, са главним ул-

Аутострада Рајха

(Фото: Е. К.)

МОЦАРТОВА ПРОДУКТИВНОСТ

Велика Моцартова генијалност при раду непрекидно истаџала граничи се са чудом највишег реда, не само по суштинској музичкој вредности његових дела, већ и по броју, (количини) и дужини трајања тех дел. Само они који компонују музичка дела или они који преписују музичке партитуре могу да сквате и претставе себи Моцартову огромну радљивост и брзину компоновања и писања нота. У своме кратком животу од 35 година (1756—1791) он је компоновао пуних 25 година, почевши од своје десете године. За то време написао је 622 завршене композиције и 132 незавршене, дакле укупно 754 композиције већином дужег трајања, јер је Моцарт врло мало компоновао кратке ствари, као што су на пример сл. песме или мањи комади за клавир, који могу трајати и свега по неколико минута.

Ако претпоставимо да је Моцарт у свакој години 300 дана посвећивао компоновању (осталих 65 дана морао је посветити другом раду: спремању концерата, свирању на инструментима, дириговању, путовању, затим сдмору, болести итд.), онда је он за својих 25 година рада имао на расположењу свега 7500 радних дана, тј. он је био у могућности да за сваких 10 дана створи по једну нову композицију, јер их је свега написао 754. Треба имати на уму да претежни део ових композиција заузимају велика дела која су у вези са оркестром, тј. инструментирањем, као напр. 14 опере и 49 симфонија и друге црквене композиције са солима, хором и оркестром, или концерти појединачних инструмената са пратњом оркестра.

Овај велики број Моцартових дела и њихова велика дужина трајања, само нам сведоче о томе да су код њега инспирација, стилу је сваким друкчији. Б.

Моцарт, геније радости у музici, био је и геније рада и велике активности у животу, иако је интимно сматрао да је смрт највећа човекова пријатељица.

Један кратак попис Моцартових важнијих дела још боље ће употпуњити слику његовог огромног рада на компоновању.

Према овим делима види се да је Моцарт компоновао само дела већих облика, чије трајање извођења не може бити мање од двадесет минута (сонате,) а може и да траје два до три сата (опере). Он је у главном држао три композициона облика: опера, миса и соната. Од опера најуспелије су му комичне опере; од миса, чувени Реквијем (Свечани параклос), а сонатни облик употребљивао је за симфоније, концерте и камерну музику. Највећи број Моцартових дела написан је у сонатном облику.

Према данашњим појмовима компоновања и успеха постигнутих у смислу квантитативне производње музичких дела, ови су бројеви несхватаљиви, и да би један савремени композитор могао да достigne Моцарта у томе по гледу он би морао да живи и да ради најмање 250 до 300 година, јер су данашњи музички таленти сваким друге врсте и другог карактера, а и поступак у раду и у данашњем музичком

извештају и механичка енергија,

Немачки уметници у Београду

У току прошле позоришне сезоне београдска Радиостаница нам је приредила више врло успешних концерата, на којима су учествовали најеминентнији претставници културног живота немачког Рајха. Доласком немачких уметника у Србију учињено је врло много на међусобном упознавању наша два народа и ти један дан читав гудачки квартет, који при извођењу може да траје 20—30 минута. И увек је музичка суштина ових дела била на достојној висини свога творца.

У току прошле позоришне сезоне београдска Радиостаница нам је приредила више врло успешних концерата, на којима су учествовали најеминентнији претставници културног живота немачког Рајха. Доласком немачких уметника у Србију учињено је врло много на међусобном упознавању наша два народа и ти један дан читав гудачки квартет, који при извођењу може да траје 20—30 минута. И увек је музичка суштина ових дела била на достојној висини свога творца.

Увод у ову сезону било је „Велико шарено поподне“, које је одржано 24 и 25 за немачку војску а поновљено у недељу 26 септембра за београђане. На овој приредби су поред осталих уметника учествовале и познате филмске глумице Маргит Симо и Ursula Daenert, које су на јуриш освојиле београдску публику.

Леп, звучан алт Маргит Симо је нешто што се ретко чује и аплауз којим ју је публика наградила био је потпуно заслужен. Ursula Daenert је изазвала одушевљење београђана својом оригиналном интерпретацијом шпанских игара.

Гостовање ових двеју симпатичних филмских глумица остале су у дугом памћењу београдске публике.

Горе: Ursula Daenert у једном балетском тачи.

Десно: Margit Simo пева

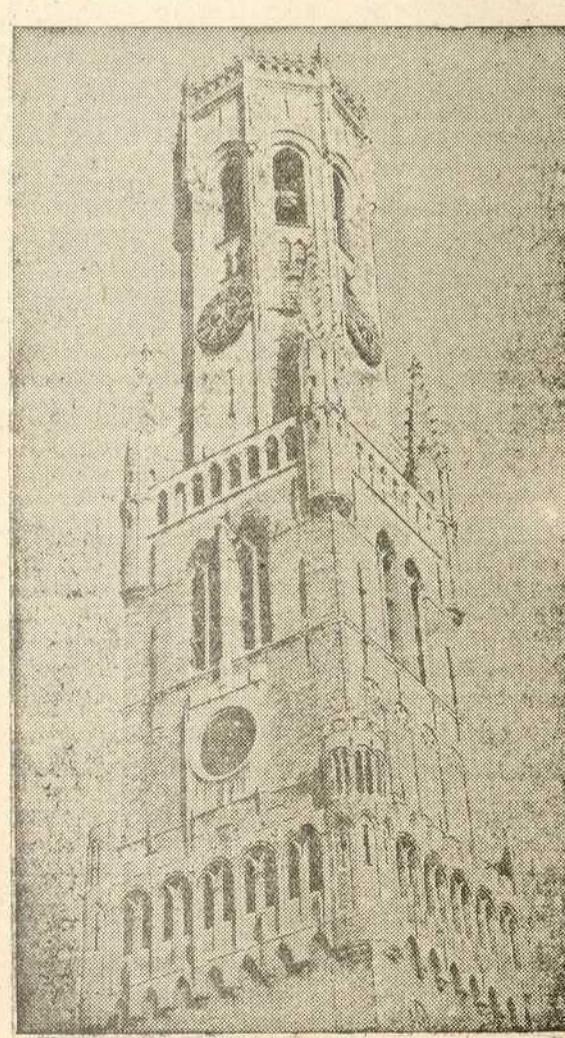
(Фото: BFA)

Културни фильм као васпитно срећство

Од свега онога што нам је филмова располаже са неколико шли су целу земаљску куглу и свуда су постигли највећи успех. Поред Уфе и остale велике фирме као Tobis, Баварија, и Винифилим, имају своја сопствена одељења за израду културних филмова. Један од најинтересантнијих филмова био је својевремено „Шта је свет?“, грандиозна историја стварања света, затим Баваријин филм „Германци против фараона“, који нас уводи у рану историју човечанства као и у почетке наше културе и уметности.

Из над нормалног обима културног филма се истиче Ертелов филм „Микеланђело“, којим је по први пут учињен покушај да се на филму прикаже гигантско дело највећег уметника Ренесанса и да се ова личност прикаже публици биографски и историјско-уметнички. Овај филм једном интересантном драматургијом, документима онога доба, уметничким разматрањима и оригиналним снимцима на лицу места, отворио је нове путеве овог врсти филмова.

Могућности културног и поучног филма су неограничене. Они ће у будућности да заузму врло важно место у филмској продукцији и доћи ће дан када се модеран човек и модерна настава неће моći ни замислити без ове врсте филмова.

Кула градске куће у Брижу, из средине XIII века, симбол моћи холандских трговца

Foto: Tobis

Из Tobisовог културног филма: »Фландрија германског дина...«

Од како је Уфа 1. јула 1918 основала одељење за културне и поучне филмове, она је за два десет година прижељног рада створила немачком културном филму светски глас. Уфин одељак за продукцију културних

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ЖИВОТ У МАРОКУ

Ерлинг Бахе: На падинама Атласа. У земљи где је Хајрих држао земљу на коленима. Путописне прилике из Марока. Издање Прогресивне заједнице а. д. Стр. 131.

Познати дански новинар Ерлинг Бахе упознао нас је овом својом књигом са оним Мароком који нам је иначе непознат, обијен мистеријом авантура из „Хиљаду и једне ноћи“, харемским зидинама, трговином робља... земљом која врви од полицијских агената и јеврејских трговача.

Као сви репортери који у жељи за сазнањима крстаре земљиним шаром Ерлинг Бахе је хтео да уђе у срж Марока. У томе је успео. Дао нам Мароко без вела, без бурнуса. Он је путовао кроз пустину, разговарао са колонистима, са странцима који су у Мароку нашли другу отаџбину, са шешицима који тако течно говоре француски, а који Французе мрзе горе него јевреје.

Бахеова књига занимаће све one који се интересују животом и приликама овога дела Северне Африке.

На Северу, у цивилизованим делу света, постоје скупови жене, тзв. феминисткиња које се громким фразама боре за права жене. Оне су против државе, харема и окружног понашања мушкарца према слабом полу. Ерлинг Бахе је видео хареме. Разговарао је са лекаркама којима је слободан приступ у ове женске тамнице. Он је нашао да је арапска жена задовољна. Она друкчији живот не тражи. Она је против слободе. Сматра себе за драгоценост коју људи морaju чувати од туђих погледа. За европљанке мисле да их мужеви че воле, чим им дају слободу кретања.

Бахе је ванредно описао свакидашњи живот Марока, пијаце-хотеле, друмове, скитнице, пројеке, трговце и студенте.

Од малог гимназисте у чијој се глави развијају планови о бескрајним путовањима, па до научника потребно је да ову књигу прочитају сви интелектуали, јер ће им она увекли у потпуности њихову слику о свету. Бахе пише без много оклишења. Улази одмах у суштину ствари. И онда када описује напорне студије и задатке који стоје пред арапским студентима, као и своје бекство пред француском полицијом, Бахе је подједнако занимљив.

Поред занимљивости причања, код Бахеа читалац опажа на извесним местима ванредну, готово песничку лепоту описа афричких зора и звезданог неба, каравана који је упутио пустином и тамним арапским очију, које странца глејају око и неповерљиво.

Бахе је хтео да види све. Он се спријатељио са утицајним Арапима. То властима није било по вољи. И онда је он морао на себи да искуси да француске власти у Мароку више воле да гледају кад странци одлазе, него кад долазе. Оне им чак у одласку иду наручку, гледају једноставно да их се што пре отресу, да не би морали да их прате у сваком кораку.

То што нам после прочитања ове књиге изађе Мароко пред очи у друкчијој светlosti од оне у којој смо га замишљали, што нам постаје јасно да Арапи поред све своје лепоте страшно ударају, да у Мароку деца умиру одмах по рођењу више но у ма којој другој земљи, услед прљавштине и нехигијене, и што при свем том арапском свет заслужује бољи живот од оног који му се пружа, сведочи о томе да је Бахе умео да гледа Мароко очима реалисте. И, не остаје нам ништа друго него да зажалимо што је морао да ову земљу напусти тако брзо. Али, верујемо

да би боравак утицао да се запажања расплину у ширину, да се многе ствари научничики проверавају, и да се уобличе у једном можда гломазну студију. Овако, ова путописна скица дата у облику репортаже, поред своје непосредности одликује се и изванредном занимљивошћу. А у томе је и њена велика вредност.

Библиографија

Die Ufa-Lerschau: Der Weg des Films von der Planung bis zur Vorfürung. Band 3 der Schriften der Ufa-Leherschau „Filmschaffen-Filmforschung“ Ufa-Buchverlag GmbH. L94L

Ова мала свеска даје исцрпан и детаљан приказ почетка рада Уфиног института који је јединствена установа своје врсте. Уфин институт је мали, али врло богат музеј, где се могу наћи сви могући подаци о филму и развитку филмске индустрије, која је данас такорећи, на врхунцу стварања.

Више од 80.000 студената, новинара и глумача, што страних што домаћих, годишње разгледају ову установу.

Овде се могу видети не само куриозитети првих филмских покушаја, већ да се студирају разне етапе на пољу развијања филмске индустрије. Једно од најинтересантнијих одељења је бесумње архива, у којој су сакупљена најстарија документа и фотографије филмске прошлости.

Љубитељи филма наћи ће у овој малој књижици врло интересантних података којима ће да употпуње своје знање о кинематографији.

О КАВКАЗУ

A. Sanders: Kaukasien: Geschichtlicher Umriss. München, Hoheneichen - Verlag. 349 S.

Писац овог дела о Кавказу, А. Сандерс, познат је у свету као један од најбољих познаваоца Источне Европе. Овом књигом он нам се претставио и као добар познаваоц Кавказа.

Кавкашки народи, који припадају Индогерманима, од најранијег времена су узимали учешћа у великом европском и аријском државним и културним покретима; при томе се овде не ради само о једном обичном примању европских културних и државних тековина, већ истовременим појавама, као што су феудализам и витештво, или и јачање кнежевске власти на штету целе нације.

Кавказ је морао из једног века у други да издржи продирање азијских народа, који су га сваки пут опустошили; да кавкашки свет није никада подлегао овим нападима има се захвалити његовој отпорности, али и срећном географском положају: Каспијско море је увек отклоњало директан напад азијских народа, који су при својим нападима на Европу ишли само јужним или северним делом Кавказа; тако је Кавказ остао релативно поштежен од навале Хуна, који су у 4 веку опустошили Европу.

У новом веку Кавказ је све више и више долазио у интересну сферу појединих својих суседа, Персије, Турске и Русије. Када је почела да опада моћ Персије и Турске а Русија постала све јача и отпочела да врши притисак на Кавказ, тада се краљ Источне Ђурђијанске Хераклијус II. обратио за помоћ цару Јосифу II. и Фридриху Великом, на кога је Хераклијуса држава учинила велики утисак, уколико је његово изрека „Ја у Европи. Хераклијус у Азији“ аутентична. Међу

Значај Југославије

Josef März: Gestaltwandel des Südostens, Fründberg-Verlag, Berlin, S., 368,85 Bilder, geb. 12,5 RM.

О југословачком простору постоји читав низ књига на немачком језику, али ни једна од њих није тако прегледна, не износи тако обиље материјала као ова. У овој књизи се налазе одговори на историска, политичка, културна и привредна питања целог овог простора, свих држава и народа који у њему живе. Читајући ову књигу ми видимо да европски Југославија није само једна шарена слика пистореских ношњи, лепих пејсажа као и музеј реквизита Истока који нестаје, већ је то простор у коме живе народи који припадају различим расама и религијама. Процес који се данаас врши на Југославију има дугу предисторију, и може се рећи да ни један део нашег континента није претрпео такве промене у својој структури као Балкан.

Књига је врло занимљиво писана и потребна је свима онима који желе да се упозију са проблемима Балкана, јер је написана од човека који наше полуострво врло добро познаје и који је до сада дао неколико стандардних дела о Балкану.

Љубитељи филма наћи ће у овој малој књижици врло интересантних података којима ће да употпуње своје знање о кинематографији.

Почетак велике музичке недеље у Београду

Јуче је отпочела друга музичка недеља, коју приређује Београдска радио станица. По учешћу најистакнутијих немачких уметника и по програму ова недеља претставља један од највећих уметничких догађаја у културном животу послератног Београда, може бити у нашем културном животу уопште.

Недеља је отпочела концертом на коме је учествовао професор Штрос, један од најпознатијих немачких виолиниста, који је по своме доласку у Београд изразио своје задовољство, што у Београду може да изведе музичке програме тако високе музичке вредности, који се обично пружају публици са великим музичким смислом и културом.

— Уосталом — додао је професор Штрос, смешећи се — ја сам на својим турнејама и по Немачкој и по другим земљама стекао искуство, да публика у средњим и мањим градовима има далеко више критичизма, него у великим, милионским градовима и да много више захтева.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ
БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

- 5.00—6.15 Другарски поздрави
6.15—7.00 Емисија за српске сељаке и вести на српском језику
7.00—7.10 Вести на немачком језику
7.10—9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
9.00—9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—14.50 Нешто за тебе
14.50—15.00 Извештај о водостању
15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лагним понављањем и кратке вести за војску
15.30—16.00 Пауза
16.00—18.20 Српске емисије
18.20—18.40 Час немачке народне групе
18.40—19.00 Музика за тебе
19.00—20.00 „Из савремених дугађаја“ на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
20.00—20.20 Вечерње вести
21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15 Последње вести
00.00—02.00 Понаћне мелодије.

НЕДЕЉА, 3 октобра

- 16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Суделују Тамбурашки оркестар Арапици, Јован Милићевић-Мостарац, Деса Јовановић-хавајски квартет Ђорђевић, сектет Симић, Војин Поповић и сестре Переи
17.00—18.00 Весело поподне
18.00—19.00 II. Музичка недеља Радио Београда. — Камерни концерт. Свира камерни оркестар Радио Београда под управом Карла Листа. Солисти: Ерика Рокита (сопран) и Гинтер Кисхајер (клавир)
19.00—20.20 Глас Југославије
20.20—24.00 Пожели нешто из Београда
21.40—22.00 Београдски стражар
00.00—2.00 Понаћне мелодије
2.00—4.00 Чекаоница Београд

ПОНЕДЕЉАК, 4 октобра

- 16.00—18.20 Српске емисије
16.00—16.30 Забавна музика. Изводи забавни оркестар под управом Фрање Седлачка. Солисти: Њура Бошковић-Јовановић и Вујица Брковић.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Наши омладински оркестри: Ђорђевић, Миклавчић, сектет Чутић и М. Николић
17.00—17.30 Народна музика. Изводе тамбурашки оркестар Арапици, Милена Ђесаровић, Радомир Маринковић и Бора Савић-Крушараш
7.40—18.10 Књижевни час. Деса Дугалић-Недељковић и Виктор Старчић рецитују песме Алексе Шантића

УТОРАК, 5 октобра

- 16.00—18.20 Српске емисије
16.00—16.30 Музика из тонфилмова: Нови филмови (Жанрови)
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Српске мелодије свира квинтет Николић
17.00—17.30 Озбиљна музика (плоче)
17.40—18.10 Народне песме и музика. Изводе: народни оркестар Милановић, Вука Ђеђевић, Предраг Буташ и дует Тодоровић-Спасојевић
18.10—18.20 Из савремених дугађаја.

СРЕДА, 6 октобра

- 16.00—18.20 Српске емисије
16.00—16.30 Квартет Немечек—Слатин
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Народне песме и музика. Изводе: народни оркестар под управом проф. Петра Крстића и солисти
17.00—17.30 Народне песме. Изводе народни оркестар Обреновић, дует Срнић, Зорка и Богдан Буташ и Мита Божиновић

ЧЕТВРТАК, 7 октобра

- 16.00—18.20 Српске емисије

ПЕТАК, 8 октобра

- 16.00—18.20 Српске емисије
16.00—16.30 Аудиција Радио Београда
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—17.00 Концерт београдског камерног оркестра под управом проф. Пашћана
17.00—17.30 Шлагери. Изводе „Златна петорка“
17.40—18.10 Народне песме. Изводе народни оркестар Милановић, Катарина Лилић, Предраг Буташ и Мита Божиновић
18.10—18.20 Из савремених дугађаја.

СУБОТА, 9 октобра

- 12.00—13.00 Подневни концерт војног дувачког оркестра
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика. Свира Ритер сектет
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—14.50 Нешто за тебе
15.00—15.30 Извештај Врховне команде и кратке вести за војску
15.3

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ 6. овог месеца новчаник са 250 динара и следеће ствари: Личну карту добијену из среза Крагујевачког, општина Доња Сабанта, 2 говеђа пасоса, признице од дате и наплаћене реквизиције за 302 кгр. овса, 212 кгр. пшенице и 1 метар дрва. Све ово оглашујем за неважеће, ко пронађе и донесе добиће награду. Данило Грујић, Доња Сабанта.

698 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 273 издату од општине Становљанске изгубио сам па је овим оглашавам за неважећу. Милутин Шапоњић.

699 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од среза Гружанског бр. 30 изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Миливоје Алексић, Крагујевац, село Мале пчелице.

711 1—2

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Михајло Младеновић.

712 1—2

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 2974 издату од претстојништва градске полиције у Крагујевику изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Сава Милетић.

713 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Душан Костић.

715 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Босилька Бојић.

716 1—3

ИЗГУБИО САМ и то: Личну карту бр. 75 добијену из среза Крагујевачког, општине Букоревац, хотес са новцем, (3) три квите од пшенице за дату реквизицију. Овим све оглашујем за неважеће, ко пронађе и донесе добиће награду. Драгомир Јовановић, Букоровац.

717 1—3

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ карту издату од претстојништва полиције Ужице бр. 4639/43 оглашавам за неважећом. Момчило Вуксановић — Ужице.

718 1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год., издату ми од полиције Ужице. Изгубио сам, оглашавам исту за неважећем. Марић Недељко, — Ужице.

719 2—2

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 465/43 издату од среског начелства у Неготину изгубила сам. Исту оглашавам за неважећу. Оливера Лазаревић, — Неготин.

719 1—1

„РАДЕ НЕЙМАР“

ПРОДАЈЕ — КУЋЕ — ПАЛАТЕ — ВИЛЕ

ВИСОКИ ОЧУВАНИ РЕНОМЕ НАШЕ ФИРМЕ ВЕЋ ЈЕ ПОЗНАТ
БЕОГРАД — КРАЉА МИЛАНА 20. — ТЕЛЕФОН 27-796.

724 2—3

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“
ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

720 1—1

♦ ЦЕНТРАЛА ЗА ХУМОР ♦
НА КАЛЕМЕГДАНУ

18^ч

ПРИКАЗУЈЕ
НОВУ
РЕВИ-
КОМЕДИЈУ
УДВА ДЕЛА

ВИТАМИНА

ДУШАН ЖИВОТИЋ ЦОКА ПЕРИЋ-НЕШИЋ
КРАЉ ГАРАДА ЗА КРАЉИЦА ПАСУЉА

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лиценционом ценом ова имања:

8 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац и то 2-28 — идеални део у ул. Новој 43, кућни бр. 23 Дин. 178.570.—
- 2) Плац са зградом ул. Светог Саве бр. 20 Дин. 8,000.000.—
- 3) Плац у ул. Драгише Лапчевића Дин. 100.000.—
- 4) Плац у ул. Светозара Милетића бр. 16 Дин. 450.000.—
- 5) Плац у ул. Кнез Милетиној бр. 19 Дин. 1,200.000.—

11 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац у ул. Вишњичкој Дин. 2,000.000.—
- 2) Плац у ул. Димитрија Туцовића бр. 152 Дин. 450.000.—
- 3) Плац у ул. Димитрија Туцовића бр. 154 Дин. 300.000.—
- 4) Плац са зградом ул. Крањчевићевој бр. 14 Дин. 500.000.—

Продаја ће се одржати у бачинији згради Скадарска бр. 33-II, где се могу добити сва даља обавештења.

722 1—1

Пажња!

Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, дијаманта, брилијанта, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима, а напослетку у Вашем је интересу да понудите познатој и дугогодишњој фирмама »ВРАЧАР«, која се не упушта у процену, али ћете се уверити да »ВРАЧАР« стварно плаћа по највишим дневним ценама. »ВРАЧАР« трговина старог златног накита и трговина антиквитета.

Београд, Палилулска ул. бр. 6 — продужење Душанове ул. до Бајлонове пиваре тел. 28-706.

725 1—1

Државна Хипотекарна банка ФИЛИЈАЛА У ЛЕСКОВЦУ

изложиће јавној продаји са почетном лиценционом ценом следећа имања постојећа у ЛЕСКОВЦУ:

6 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац у ул. Дунђерски трг бр. 5 Дин. 50.000.—
- 2) Плац са зградом у ул. Дунђерски трг бр. 8 Дин. 200.000.—
- 3) Плац са зградом у ул. Пејнакреовој бр. 19 Дин. 400.000.—
- 4) Плац са дућанима у ул. Војв. Путника бр. 8 Дин. 200.000.—

8 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом у ул. Индустриској бр. 18 Дин. 525.000.—
- 2) Плац са зградом у ул. Марвени трг бр. 1 Дин. 400.000.—
- 3) Плац са зградом у ул. Дунђерски трг бр. 11 Дин. 200.000.—
- 4) Плац са зградом у ул. Краља Милана бр. 91 Дин. 350.000.—

Продаја ће се одржати у згради бачиног филијала у Лесковцу, где се могу добити сва даља обавештења.

726 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лиценционом ценом ова имања:

4 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац Књегиње Љубице 50 Дин. 2,000.000.—
- 2) Плац са зградом Високог Стевана 2-а Дин. 2,000.000.—
- 3) Плац Банатска 19 Дин. 600.000.—
- 4) Плац са зградама Адмирала Гепрата 97 Дин. 8,000.000.—

6 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац Марка Трифковића 36 Дин. 600.000.—
- 2) Плац Свет. Николајевића Дин. 400.000.—
- 3) Плац са зградом Јеврејска 12 Дин. 400.000.—
- 4) Плац са зградом Браће Крсмановића 8 Дин. 1,200.000.—

Продаја ће се обавити у бачинији згради — Скадарска 33-II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

727 1—1

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Лутријски план за текуће седмо коло срећака, који је ступио на снагу, у највећој мери се разликује од досадашњих лутријских планова послератне емисије срећака.

Место досадашњих 16.000 згодитака у укупној вредности од Динара 15,477.200.— нови лутријски план предвиђа 16.000 згодитака у укупној вредности од

ДИНАРА 30,956.000

са 4 премије од Дин. 250.000.—, 300.000.—, 500.000.— и великом премијом у трећој класи од

ДИНАРА 1,000.000

и са великим бројем већих згодитака и то: од Дин. 200.000.— 2 по Дин. 100.000.—, по 5 од Дин. 80.000.—, 5 од 60.000.—, 12 од 50.000.—, 16 од 40.000.—, као и знатно повећани број

других згодитака од Дин. 30.000.—, 25.000.—, 20.000.—, 16.000.—, 12.000.—, 10.000.—, и других средњих и мањих добитака.

За исплату ових добитака без икаквог одбитка јамчи држава.

Нови лутријски план предвиђа емисију од укупно 40.000 срећака. Цена срећака износи Дин. 100.— за једну четвртину за сваку поједину класу.

И ово седмо коло има три класе, са јзвлачењима, и то:

I класа 13 септембра 1943 год.

II класа 7 октобра 1943 год.

III класа од 9 до 29 новембра 1943 године закључно.

Срећке I класе пуштене су у продају 9 августа 1943 године, и могу се набавити код овлашћених продајаца и њихових потпродајаца којих има у свима местима на територији Србије и Баната.

723 1—1